

**Realisatie bouwvolume in de Kattestraat
16/16A
Aalst**

Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Verslag van de Resultaten
Bureauonderzoek - 2019I111

Eke
2021

Colofon

Titel:

Realisatie bouwvolume in de Kattestraat 16/16A
Aalst
Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Verslag van de Resultaten
Bureauonderzoek - 2019I111

Status: Definitief

Datum: 30 juli 2021

Auteur: J. W. De Mulder

Projectbegeleiding: N. Vanholme

Kaartvervaardiging: J.W. De Mulder

Raaproject: AAKA01

Erkend archeoloog: RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België, Begoniastraat 13, 9810 Eke

Bevoegd gezag: agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BVBA

Begoniastraat 13; 9800 Eke

telefoon: 09/311 56 20 - 0498/44 16 99

E-mail: raap@raap.be

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Samenvatting.....	4
1 Inleiding	6
1.1 Administratieve gegevens	6
1.2 Kader en aanleiding.....	8
1.2.1 Aanleiding.....	8
1.2.2 Geografische situering.....	8
1.2.3 Huidige situatie van het projectgebied	9
1.2.4 Juridische context.....	10
1.2.5 Geplande werken	11
1.3 Opzet en onderzoeksopdracht	16
1.3.1 Opdracht.....	16
1.3.2 Randvoorwaarden	16
1.4 Leeswijzer	16
2 Verslag van resultaten: bureauonderzoek (2019I111).....	18
2.1 Beschrijvend gedeelte	18
2.1.1 Administratieve gegevens	18
2.1.2 Archeologische voorkennis	18
2.1.3 Onderzoeksopdracht	18
2.1.4 Beschrijving van de strategie & werkwijze van het bureauonderzoek	19
2.2 Resultaten	21
2.2.1 Aardkundige gegevens	21
2.2.2 Archeologische gegevens	28
2.2.3 Historische gegevens.....	34
2.2.4 Verstoringshistoriek	44
2.3 Archeologisch verwachtingsmodel.....	45
2.4 Beantwoorden van de onderzoeksvragen	48
2.5 Assessment.....	52
3 Bibliografie	54

4	Bijlages.....	57
---	---------------	----

Samenvatting

RAAP België voerde een archeologisch vooronderzoek uit voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor het stedenbouwkundige handelingen voor de aanleg van een appartementencomplex met winkelruimte.

Het doel van dit onderzoek was na te gaan of er kans is op aanwezigheid van waardevolle archeologische resten. Hierbij zijn gegevens verzameld over aardkundige, archeologische en historische context van het plangebied. Op basis daarvan is een archeologische verwachting opgesteld en is nagegaan wat de invloed is van de werken op het archeologisch erfgoed en welke maatregelen er dienen te worden genomen in functie van eventueel verder onderzoek van archeologische gegevens.

Aalst is gelegen in de Dendervallei, een zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei op de overgang tussen leem- en de zandleemstreek. Het plangebied ligt net ten noorden Grote Markt, waar zich het hoogste punt van de uitloper van een hoogte in het landschap bevindt. Op dit hoogste punt heeft zich de historische stadskern van Aalst ontwikkeld. Dit gebied bestaat uit vruchtbare, goed gedraineerde leembodems die geschikt zijn voor landbouw.

Het plangebied in de *Kattestraat* ligt in binnen de zone tussen de eerste 11de-eeuwse en de tweede 13de-eeuwse stadsomwalling. Vanaf het neolithicum tot in deze 13de eeuw blijft het plangebied in gebruik als akkerland om vervolgens in de loop van de 13de eeuw opgenomen te worden in een stadsdeel dat zich doorheen de late middeleeuwen ontwikkelt tot een dicht bewoonde zone met een ambachtelijke karakter en aaneengesloten bewoning.

Op basis van het bureauonderzoek kan voor archeologie uit de steentijden worden uitgegaan van een **lage** archeologische verwachting. Losse vondsten kunnen echter wel voorkomen. Het ploegen van de bodem alsook de stadsontwikkeling vanaf de 13de eeuw heeft waarschijnlijk een negatieve impact gehad op oudere archeologische sporen. De verwachting voor archeologie uit de periode van de eerste landbouwers tot de 13de eeuw is dan ook eerder **laag**. Uit de omliggende opgravingen leren we echter dat sporen uit deze periode toch vaak in beperkte hoeveelheden opduiken en dus niet kunnen worden uitgesloten. **Door de ligging in de archeologische zone van de historische stadskern van Aalst, alsook door al uitgevoerd archeologisch onderzoek in de directe omgeving, is er een zeer hoge verwachting voor archeologie uit de late en post-middeleeuwen.** In de onmiddellijke nabijheid werden heel wat resten van ambachtelijke activiteiten aangetroffen, zoals ovens van pottenbakkers, resten van een bronsbewerker.

Omwille van verschillende redenen wordt een vervolgonderzoek door middel van ingreep in de bodem overgeslaan en een vlakdekkende opgraving aanbevolen.

De motivatie achter deze weloverwogen keuze is de volgende:

- De site, gesitueerd in de Kattestraat in Aalst, bevindt zich in de archeologische zone van de *Historische stadskern van Aalst* (ID140017).
- Het **nut** van een archeologische opgraving kan geïllustreerd worden aan de hand van eerdere archeologisch onderzoeken in de onmiddellijke nabijheid van het plangebied, die telkens significante resultaten opleverden. Hierbij kan onder andere verwezen worden naar de sites

Kattestraat-Heilige Geestkapel, Kattestraat 40-52, Kattestraat 17, Peperstraat en Hopmarkt.¹ (Voor een gedetailleerde archeologische verwachting wordt verwezen naar het Verslag van Resultaten).

- Het is onze overtuiging dat het reeds uitgevoerde archeologisch onderzoek een beter beeld schetst van de archeologische verwachting binnen het plangebied, dan een vooronderzoek met ingreep in de bodem waarbij slechts een zeer beperkt oppervlak kan onderzocht worden en waarbij reeds een deel van het bodemarchief **beschadigd** zal worden.
- De nieuwbouw strekt zich uit over het hele oppervlak van het plangebied. Op basis van de geplande werken kan worden uitgegaan van een **totaalverstoring** van het terrein tot diep in het archeologisch bodemarchief.
- Gezien de maatschappelijke context, waarbij het gaat om particulieren, wordt gekeken naar manieren om zowel het tijdsverlies als de kostprijs te beperken. Gezien de **zeer hoge archeologische verwachting** en onze overtuiging dat we na een vooronderzoek met ingreep in de bodem alsnog **genooddaakt** zullen zijn om over te gaan tot een opgraving, is het overslaan van het vooronderzoek **gerechtvaardigd**. Zowel financieel als in tijd worden op deze manier middelen uitgespaard.

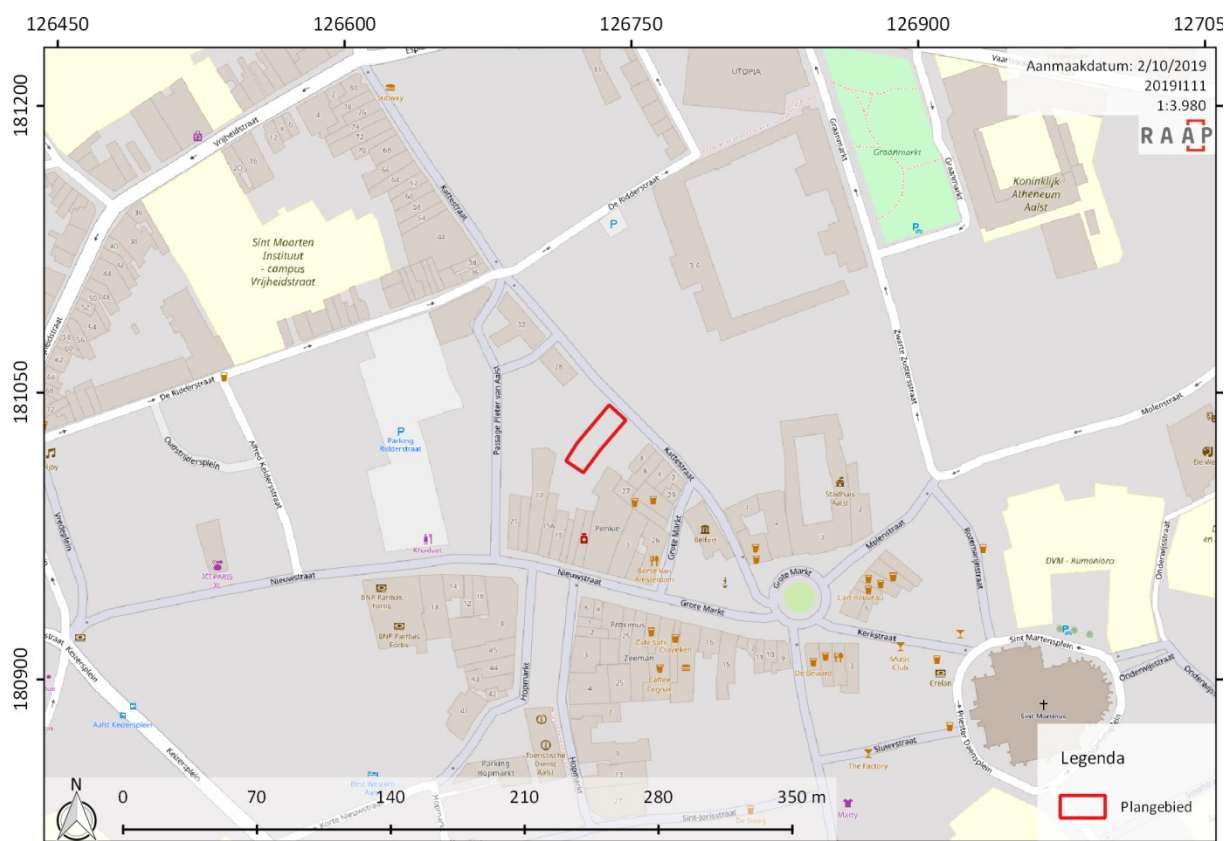
¹ PIETERS *ET AL.*, 1993; DE MAEYER, 2006; LAISNEZ *ET AL.*, 2013; BRACKE *ET AL.*, 2014; DE GROOTE *ET AL.*, 2018

1 Inleiding

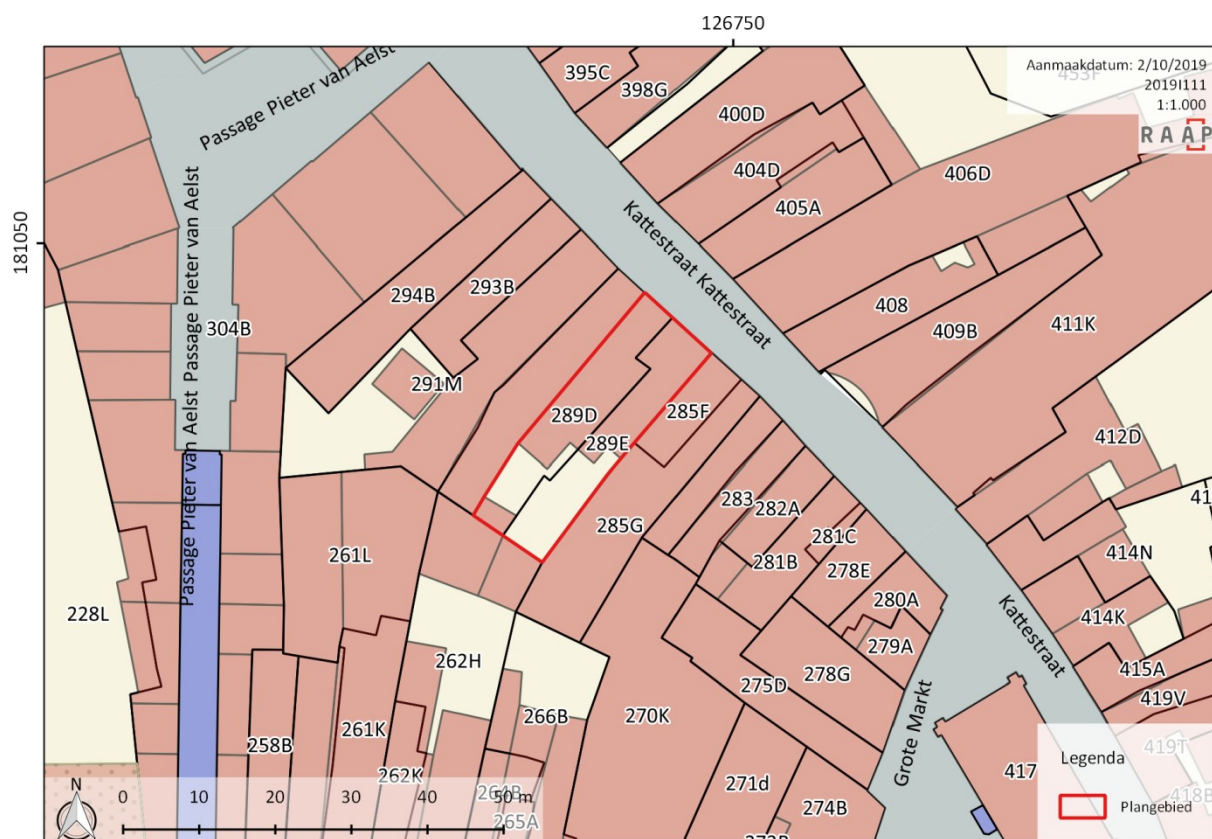
1.1 Administratieve gegevens

- *Projectcode agentschap Onroerend Erfgoed:*
Voor elke fase van vooronderzoek is een projectcode bekomen bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Deze projectcode is op alle documenten van het vooronderzoek, registratie, verpakking van vondstenmateriaal en verpakking van stalen aangebracht.
2019I111
- *Onderzoekskader:* opstellen van een archeologienota voor de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen
- *Erkend archeoloog:* RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)
- *Naam plangebied en/of toponiem:* Kattestraat
- *Adres:* Kattestraat 16/16A
- *Deelgemeente/Gemeente:* Aalst
- *Provincie:* Oost-Vlaanderen
- *Kadastrale gegevens:* Aalst, Afdeling 1, Sectie A, 289/D – 289/E
- *Oppervlakte betrokken percelen:* 424m²
- *Oppervlakte plangebied:* 424m²
- *Oppervlakte geplande bodemingrepen:* 340 m²
- *Bounding box in lambertcoördinaten (X/Y):*

zuidwest: X 126715.82 Y 181008.10
noordoost: X 126747.14 Y 181043.54

Figuur 1. Topografische kaart met projectie van het plangebied (bron: OPENSTREETMAP, 2019)

Figuur 2. Projectie van het plangebied op het kadasterplan mét aanduiding van de perceelsnummers (bron: AGIV, 2019)

1.2 Kader en aanleiding

1.2.1 Aanleiding

RAAP België heeft in september '19 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd naar aanleiding van geplande werkzaamheden de Kattestraat te Aalst.

Directe aanleiding vormt de aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor de aanleg van een bouwvolume met twee winkelruimtes op de benedenverdieping en appartementen.

1.2.2 Geografische situering

Het plangebied is te situeren in het centrum van Aalst, aan de oostelijke rand van de provincie Oost-Vlaanderen. Op het gewestplan staat het ingekleurd als woongebied. Binnen de stadskern bevindt het plangebied zich in het noordwestelijke deel van de historische stadskern. De huizenblok waarin het plangebied zich situeert wordt begrensd door de Kattestraat, de Grote Markt, de Nieuwstraat en de Passage Pieter van Aelst. De Grote Markt ligt zo'n 50m ten zuidoosten van het plangebied. Het station is 450m noordelijker gelegen, de Dender 400m naar het oosten.

Het plangebied heeft een totale oppervlakte van circa 424m² (Figuur 3).

Figuur 3. Topografische kaart met projectie van het plangebied (bron: OPENSTREETMAP, 2019)

1.2.3 Huidige situatie van het projectgebied

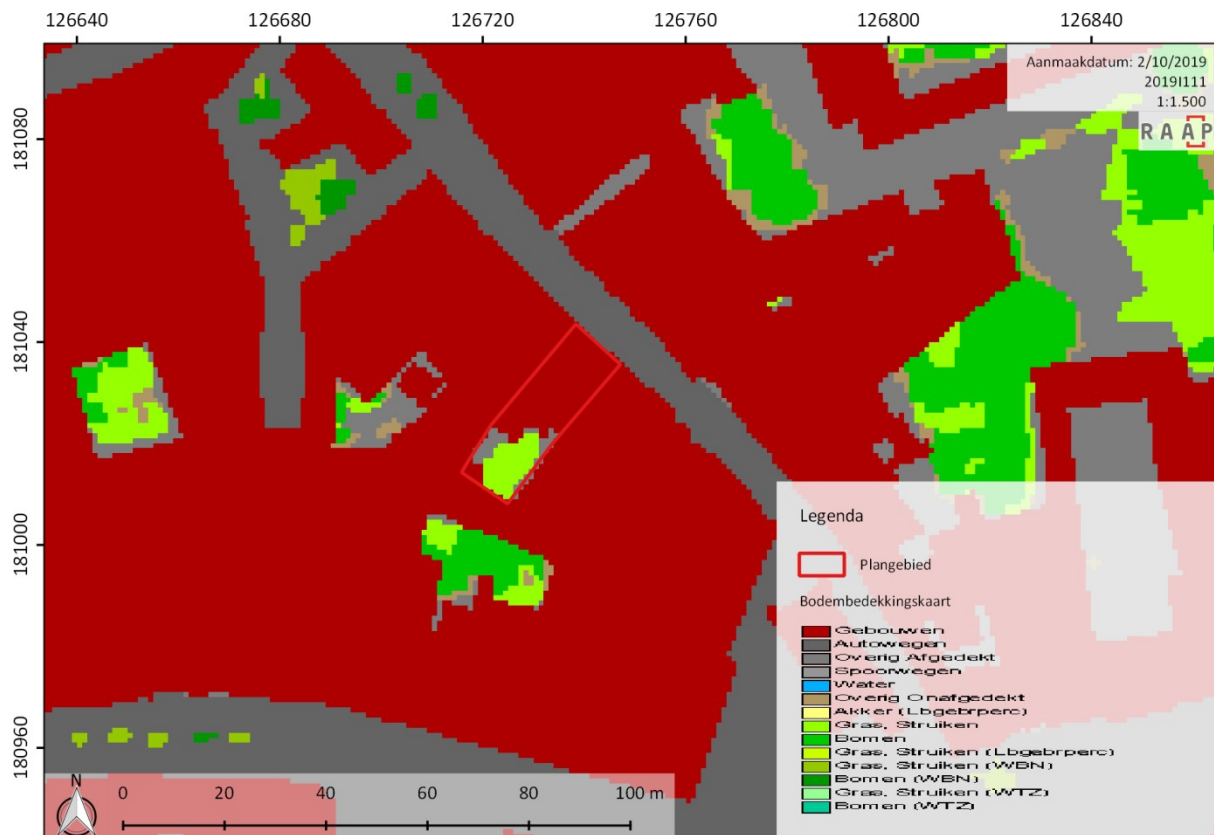
Het plangebied is momenteel bebouwd (Figuur 4; Figuur 5).

Op elk perceel staat een rijhuis met winkelruimte. Het meest noordelijke perceel bevat een reeks bijgebouwen. Bij het zuidelijke deel is nog een kleine tuin aanwezig.

Beide gebouwen hebben een kelderruimte aan d straatzijde.

Figuur 4. Recente luchtfoto met daarop het plangebied geprojecteerd (bron: AGIV, 2018).

Figuur 5. Bodembbedekkingskaart uit 2012 met daarop het projectgebied geprojecteerd (bron: AGIV, 2016)

1.2.4 Juridische context

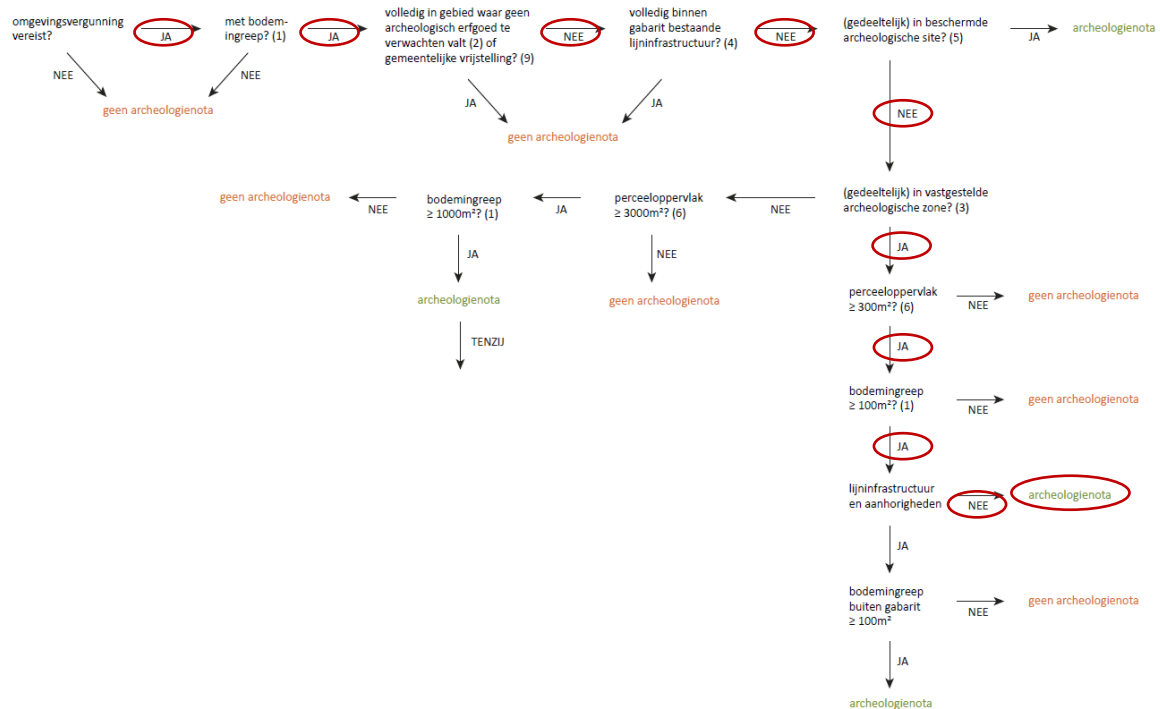
Het archeologisch vooronderzoek is uitgevoerd door RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154) en voor aktenaam voorgelegd aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

Het plangebied is gelegen binnen een 'vastgestelde archeologische zone', namelijk de Historische stadskern van Aalst met als IDnummer 140017 en ligt niet in een gebied zonder archeologisch erfgoed (GGA) zoals deze zijn vastgesteld in het besluit van de administrateur-generaal van 25 juni 2021.²

De geplande bodemingrepen zijn bedreigend voor eventuele archeologische resten. De archeologienota waarvan akte is genomen dient bij de aanvraag van de vergunning te worden toegevoegd krachtens het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013. De aanvraag van vergunning betreft immers een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor een oppervlak van 424 m² van de betrokken percelen en met een voorziene bodemingreep op 340m². Hierdoor worden de gestelde oppervlaktegrenzen overschreden, waardoor het opstellen van een archeologienota noodzakelijk is.

De criteria wanneer een archeologienota verplicht is, worden hieronder aangeduid op de beslissingsboom van het agentschap Onroerend Erfgoed.

² <https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/14971>

figuur 6. Beslissingsboom, criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, deel 1. (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed)

1.2.5 Geplande werken

Er wordt de realisatie gepland van een bouwvolume met twee winkelruimtes op het gelijkvloers en appartementen op de overige verdiepingen (Figuur 10).

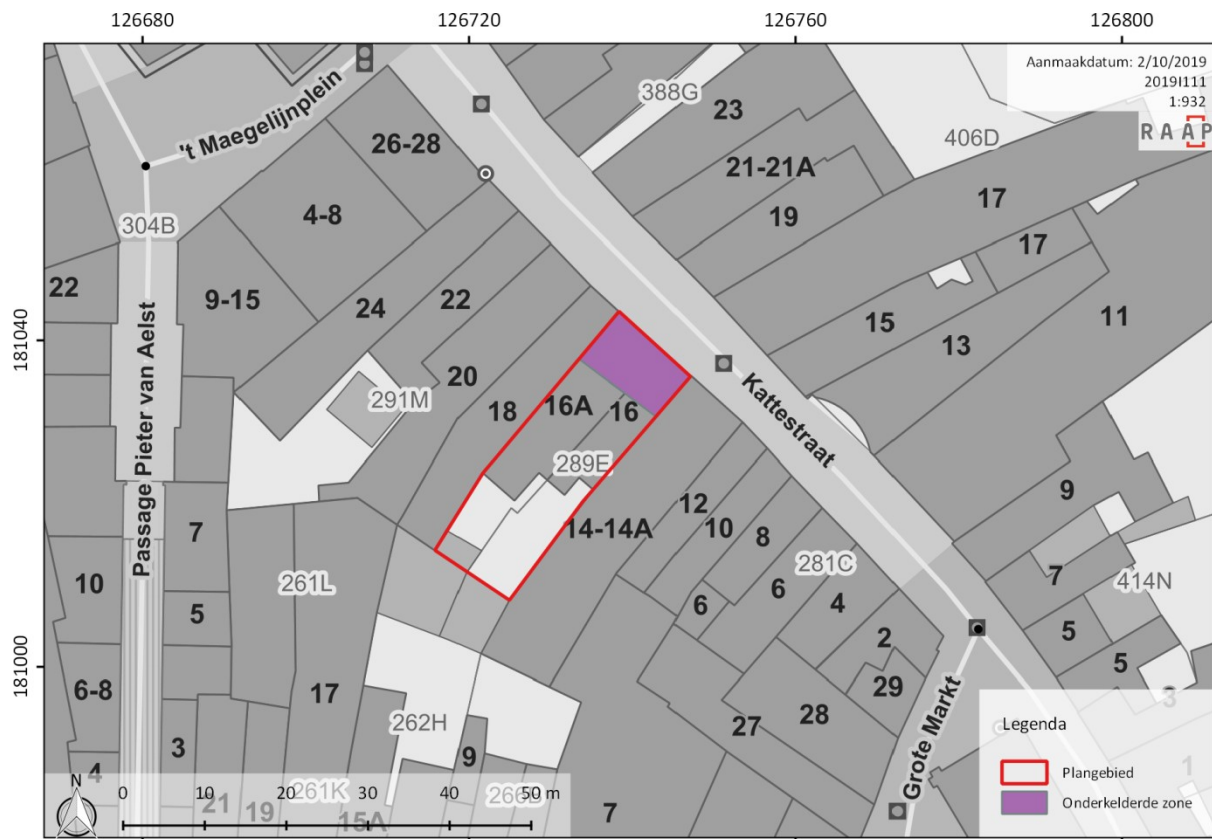
De twee huidige gebouwen zullen worden afgebroken. In de plaats zal een nieuwbouw worden opgericht. Voor deze nieuwbouw wordt een paalfundering voorzien in een dicht grid met een verstoringsdiepte van meer dan -3m onder het maaiveld.

De bestaande funderingen zullen worden uitgebroken. Daarnaast zullen nutleidingen en rioleringswerken voor een bijkomende verstoring zorgen.

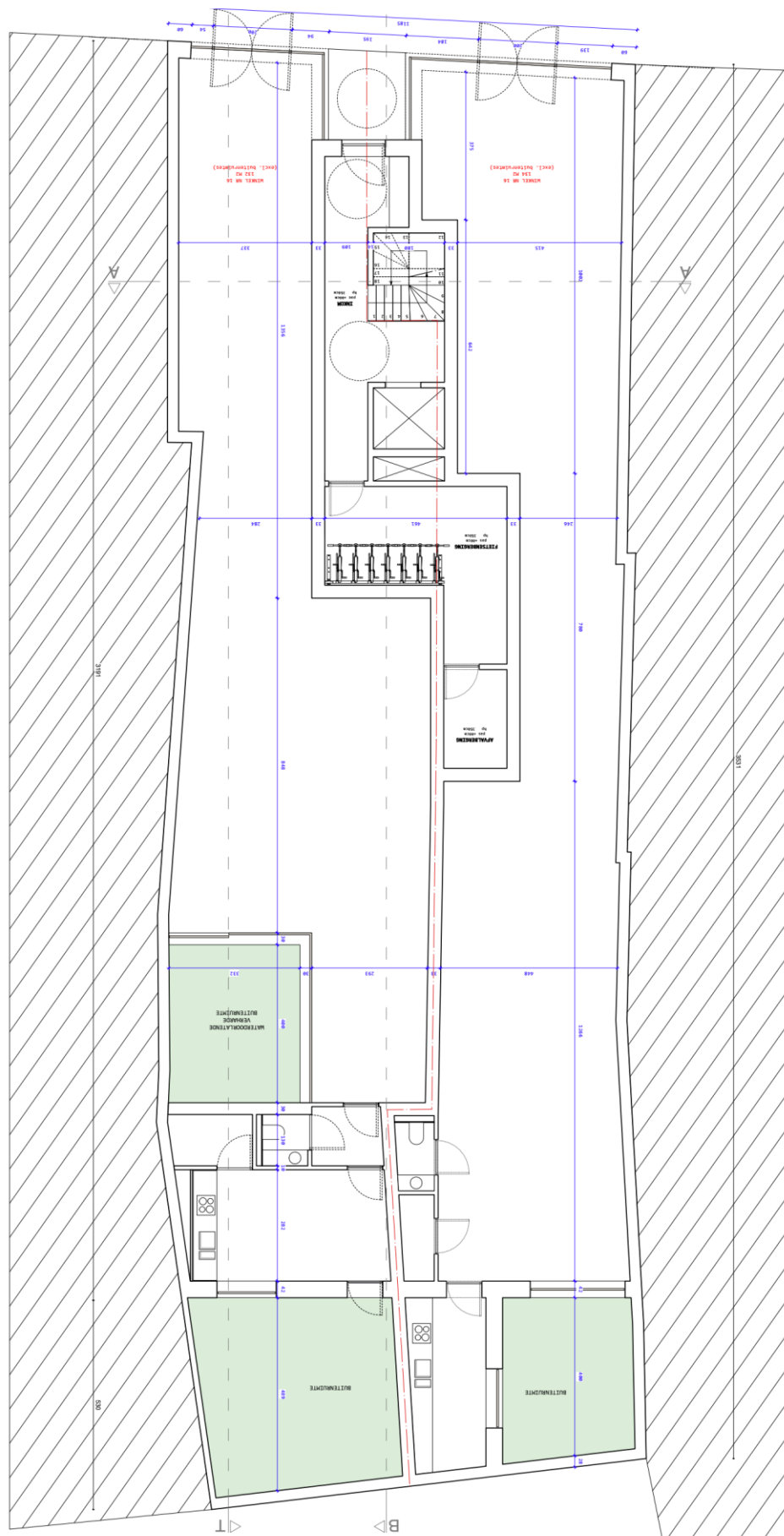
De huidige onderkeldering van beide percelen die zich in het noorden aan de straatkant situeert, wordt wel behouden. In deze zone worden dus geen bodemverstoringen voorzien.

Drie water- of infiltratieputten van ca. 1,73m diep met een capaciteit van 10.000 en 7500 liter worden in het zuidelijk deel van het plangebied aangelegd.

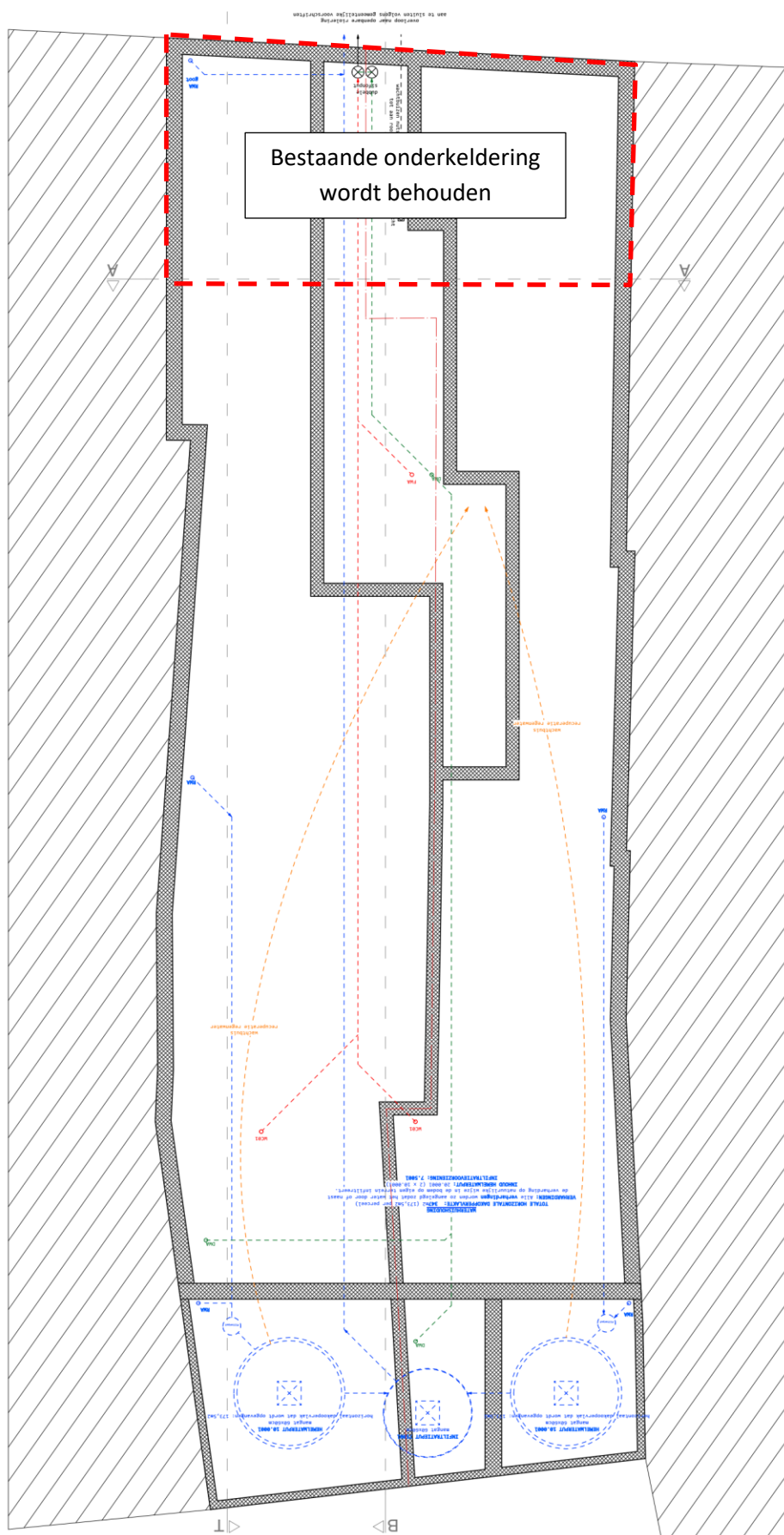
Voor het nieuwe gebouwencomplex dat zich over de gehele oppervlakte van beide percelen uitstrekt wordt, met uitzondering van de onderkelderde zone in het noorden, uitgegaan van een **totaalverstoring** van het terrein.

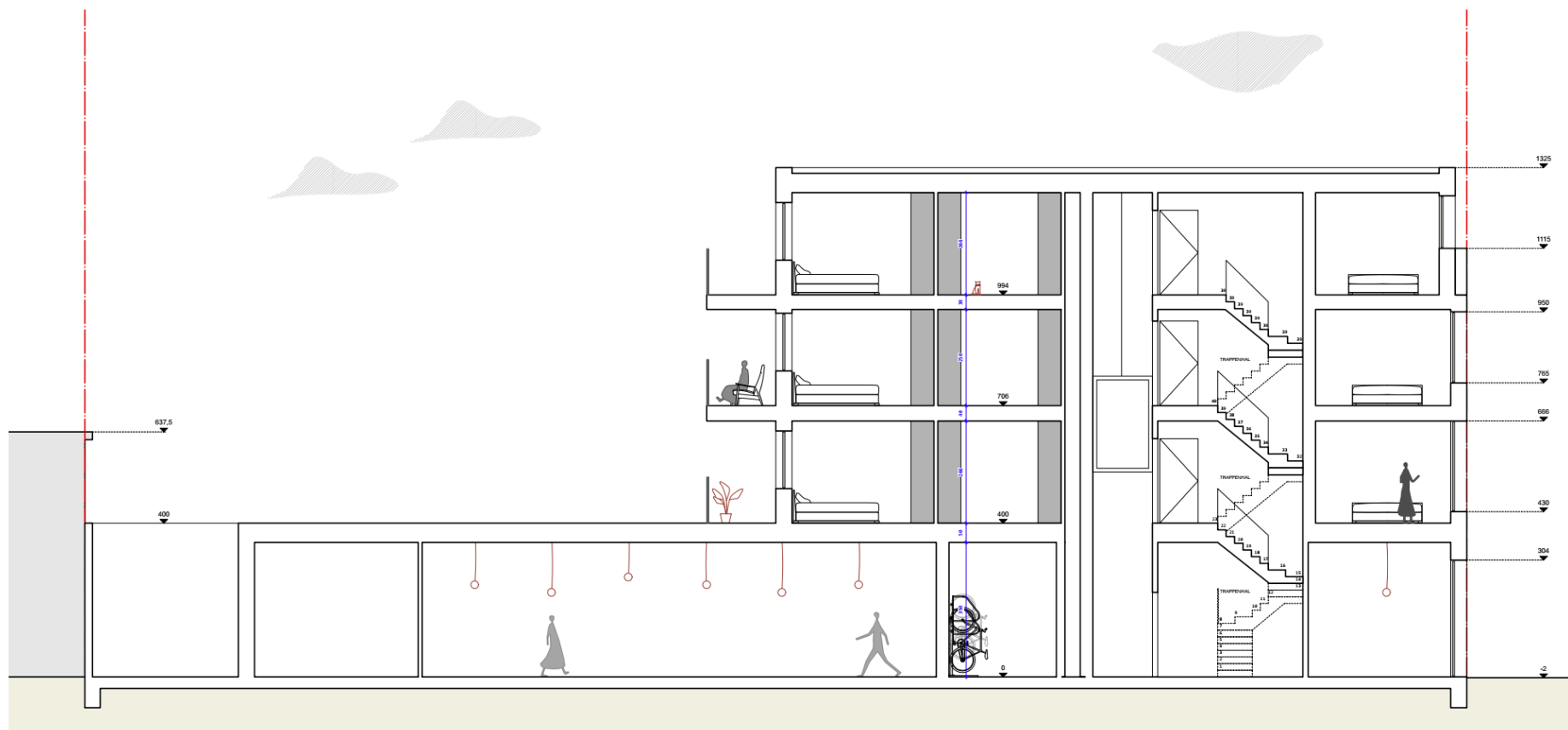
Figuur 7. Huidige onderkelderde zone binnen het plangebied

Figuur 8. Voorontwerp appartementsgebouw met winkelruimte, gelijkvloers (bron: opdrachtgever).

Figuur 9. Voorontwerp appartementsgebouw met winkelruimte, funderingen (bron: opdrachtgever).

Figuur 10. Ontwerp appartementsgebouw met winkelruimte (coupe) (bron: opdrachtgever).

1.3 Opzet en onderzoeksoopdracht

1.3.1 Opdracht

Het archeologisch vooronderzoek heeft als opdracht het inventariseren, waarderen en veiligstellen van eventueel aanwezig waardevol archeologisch erfgoed binnen de grenzen van het plangebied:

1. *inventariseren*: zijn er archeologische sites te lokaliseren en welke zijn hun karakteristieken (types, datering, begrenzing, bewaringstoestand en relatie met het landschap)?
2. *waarderen*: wat is de kenniswaarde van eventuele aanwezige archeologische sites?
3. *veiligstellen*: hoe moet met eventuele waardevolle archeologische sites worden omgegaan in het kader van de geplande bodemingrepen (*in situ*, *ex situ*)?

1.3.2 Randvoorwaarden

Het archeologisch vooronderzoek beoogt steeds een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed. Vooraleer de opportuniteit van vooronderzoek met ingreep in de bodem af te wegen, is aldus eerst de opportuniteit van de diverse (combinaties van) methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

De keuze van de (combinaties van) methoden is steeds gebaseerd op volgende vier criteria:

1. *mogelijkheid*: is het mogelijk om de methode toe te passen binnen het plangebied?
2. *nut*: kan een bruikbaar resultaat verwacht worden met de toepassing van de methode?
3. *schadelijkheid*: kan toepassing van de methode het te verwachten bodemarchief overdreven beschadigen?
4. *noodzaak*: rechtvaardigt de kost van de methode het te verwachten resultaat?

Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	Vooronderzoek met ingreep in de bodem
a. bureauonderzoek	
b. landschappelijk bodemonderzoek	
c. geofysisch onderzoek	
d. veldkartering	
e.	verkennend archeologisch booronderzoek
f.	waarderend archeologisch booronderzoek
g.	proefsleuven en proefputten

1.4 Leeswijzer

Ieder archeologisch vooronderzoek begint noodzakelijkerwijs met een bureauonderzoek (zie hoofdstuk 2). Over de aanvullende fasen van vooronderzoek is in volgorde van uitvoering gerapporteerd:

Bureauonderzoek AAKA01 2019I111

Bij elke fase van vooronderzoek is de vraagstelling gespecificeerd, de methode toegelicht en over bekomen resultaten gerapporteerd. Iedere fase eindigt met het afwegen van de noodzaak van verder vooronderzoek. Hiertoe wordt een uitspraak gedaan over het potentieel op kennisvermeerdering

hierbij en de eventuele aard daarvan. Waar van toepassing is een kader gespecificeerd waarbinnen het potentieel dient waargemaakt.

Binnen dit bureauonderzoek wordt de vraagstelling gespecificeerd, de methode toegelicht en over bekomen resultaten gerapporteerd. Het bureauonderzoek eindigt met het afwegen van de noodzaak van verder vooronderzoek. Hiertoe wordt een uitspraak gedaan over het potentieel op kennisvermeerdering hierbij en de eventuele aard daarvan.

2 Verslag van resultaten: bureauonderzoek (2019I111)

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

Onderstaande gegevens zijn aanvullend op de administratieve gegevens zoals in het inleidend deel weergegeven en zijn specifiek van toepassing op de bureaustudie.

- *Projectcode agentschap Onroerend Erfgoed: 2019I111*
- *Wetenschappelijke begeleiding: nvt*

2.1.2 Archeologische voorkennis

- eerder archeologisch uitgevoerd onderzoek: zie 2.2.2
- gekende verstoorde zones: zie 2.2.4

2.1.3 Onderzoeksopdracht

2.1.3.1 Doelstelling

De bureauonderzoek vormt de eerste stap van archeologisch vooronderzoek. Het vooronderzoek heeft als opdracht het inventariseren, waarden en veiligstellen van eventueel aanwezig waardevol archeologisch erfgoed binnen een projectgebied. Tijdens het bureauonderzoek wordt getracht deze doelstelling te realiseren door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen.

Uit de bureaustudie dient de nood tot verder onderzoek of behoud *in situ* te worden ingeschat. Indien de resultaten voldoende informatie opleveren, of er geen vervolgtraject kan worden uitgevoerd voorafgaand het bekomen van de vergunning, zal een programma van maatregelen worden uitgeschreven met aanbevelen.

2.1.3.2 Wetenschappelijke vraagstelling

In het kader van dit onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd. Ze zijn onderverdeeld in drie categorieën die elk een onderdeel van de doelstelling weerspiegelen: Ondergrond en landschapsgeschiedenis, archeologische resten en impact van de geplande bodemingrepen.

Ondergrond en landschapsgeschiedenis:

- I. Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
 - a. Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
 - b. Welke geomorfologische processen zijn bekend?
- II. Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?

Archeologische resten:

- III. Zijn er reeds gekende archeologische gegevens binnen en in de omgeving van het plangebied?
- Wat is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
 - Wat is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- IV. Hoe kunnen ongekende archeologische resten zich manifesteren (sporen, vondstenconcentraties, ...) en op welke diepte kunnen deze worden aangetroffen?
- Wat is de gespecificeerde verwachting (alsmede de verwachte conservering en gaafheid) ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied?
 - Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?

Impact van geplande bodemingrepen:

- V. Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- VI. Op welke manier kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

2.1.3.3 *Randvoorwaarden*

Het onderzoek is uitgevoerd door een erkend archeoloog volgens de normen van de Code van Goede Praktijk.

2.1.4 *Beschrijving van de strategie & werkwijze van het bureauonderzoek*

Op basis van verschillende bronnen werd getracht inzicht te verkrijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en het gebruik van het projectgebied en zijn omgeving in de loop van de tijd. Daaraan gekoppeld wordt de archeologische verwachting bepaald.

Het gebied bevindt zich in een zone die gekenmerkt wordt door een hoge densiteit aan bebouwing waardoor bij de bureaustudie er extra aandacht gaat naar archiefonderzoek en eventueel eerder uitgevoerd onderzoek naar de historische bebouwing.

Het bureauonderzoek kent de volgende onderdelen:

- Aardkundige gegevens
- Archeologische gegevens
- Historische gegevens
- Bepalen van de archeologische verwachting
- Synthese en beantwoorden van de onderzoeksvragen

Hiervoor is bij dit onderzoek gebruik gemaakt van verschillende bronnen:

Voor de technische aspecten en de gegevens omtrent de werkzaamheden zijn de plannen en gegevens gehanteerd zoals ze zijn verkregen en toegelicht werden door de initiatiefnemer.

De aardkundige gegevens (geologie, topografie, landschap en bodemkunde) werden bestudeerd aan de hand van kaarten. Het betreft meer in het bijzonder de topografische kaart, Tertiair- en Quartairgeologische kaarten, de bodemkaart, de potentiële bodemerosiekaart en het digitale terreinmodel Vlaanderen.

Voor het archeologisch kader wordt een onderscheid gemaakt tussen ‘harde data’ afkomstig van archeologisch onderzoek, en ‘indicatoren’ die wijzen op een aanwezig archeologisch bodemarchief. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI)³ is hierbij een belangrijke bron. Ook de ‘gebeurtenissenkaart’ werd geraadpleegd. Er kon bijkomende informatie gevonden worden over recenter archeologisch onderzoek in de nabijheid van het plangebied dat nog niet in de CAI werd opgenomen. Het archeologisch kader in relatie tot de geologische periodes wordt weergegeven in bijlage 3.

Voor het onderzoek naar de algemene geschiedenis van de stad Aalst is gebruik gemaakt van uitgegeven en onuitgegeven bronnen. Deze zijn terug te vinden in de literatuurlijst. Daarnaast is ook beroep gedaan op de Inventaris Onroerend Erfgoed.⁴

De historiek van het plangebied wordt meer in detail onderzocht op basis van historische kaarten en luchtfoto’s, geconsulteerd via zowel Geopunt als Cartesius.⁵ Cartesius is een online databank die kaartmateriaal en luchtfoto’s van het NGI (Nationaal Geografisch Instituut), de KBR (Koninklijke Bibliotheek van België) en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika bundelt. Ook voor het historisch onderzoek vormt de CAI een bron voor informatie inzake harde historische data.

Voor een groot aandeel van het kaartmateriaal werd de website Geopunt⁶ geraadpleegd. Geopunt is een centrale website die vrijwel alle bestaande geografische overheidsinformatie ontsluit. Zo werd voor het bekomen van de kadasterinformatie gebruik gemaakt van het Grootchalig Referentiebestand Vlaanderen dat via deze weg door AGIV aangeboden wordt.

Voor het aanmaken van het kaartmateriaal werd het programma QGIS gebruikt, een geografisch informatiesysteem. In de mate van het mogelijke werd zoveel mogelijk van het relevante cartografische materiaal ingeladen in het programma om op deze manier zoveel mogelijk van het kaartmateriaal te genereren dat in deze bureaustudie gebruikt wordt. Hierbij werd telkens het projectgebied geprojecteerd of aangeduid op de onderliggende kaarten.

De studie van de hierboven vermelde bronnen gaf geen aanleiding tot een verder archiefonderzoek of het inwinnen van aanvullend wetenschappelijk advies.

³ <https://cai.onroenderfgoed.be> ONROEREND ERFGOED, 2018b

⁴ <https://inventaris.onroenderfgoed.be> ONROEREND ERFGOED, 2018a

⁵ <http://www.cartesius.be> NGI, 2018

⁶ <http://www.geopunt.be> GEOPUNT, 2018

2.2 Resultaten

2.2.1 Aardkundige gegevens

Onderstaande geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

2.2.1.1 De Tertiairgeologische bodem

De locatie van het plangebied bevindt zich op het Lid van Moen (KoMo) (deel van de Formatie van Kortrijk).

Het Tertiaire niveau wordt op de locatie afgedekt met een 15 m dik Quartair dek, en is dus minder relevant voor deze studie.⁷

2.2.1.2 De Quartairgeologische bodem

Het Tertiair (of liever het Neogeen) wordt gevolgd door de jongste periode in de aardgeschiedenis: het Quartair. Deze periode vangt dus 2.58 miljoen jaar geleden aan en is onderverdeeld in twee tijdvakken: het Pleistoceen en het Holoceen.

Het Pleistoceen (2.58Ma- 11.7ka) wordt gekenmerkt door grote schommelingen in het klimaat. De (vaak relatief lange) tijden waarin een koud klimaat bestond worden ijstijden (glacialen) genoemd. Tijden waarin het klimaat meer op dat van nu leek worden aangeduid met de term tussenijstijden (interglacialen) aangeduid. Deze grote klimaatschommelingen hadden grote gevolgen en de resultaten daarvan zijn vandaag de dag nog op veel plekken in het landschap te herkennen.

Het jongste tijdvak is (vooralsnog) het Holoceen (11.7ka – heden). Dit tijdvak is gekenmerkt door een redelijk warm klimaat en is daarom ook geclassificeerd als een interglaciaal. Met name in het laatste deel van dit tijdvak is de invloed van de mens op de aarde sterk toegenomen, wat voor de geologie grote gevolgen heeft.⁸

De sedimenten van Quartaire ouderdom worden op grote schaal aan het oppervlak aangetroffen en zijn weergegeven op de Quartairgeologische kaart volgens het principe van profieltypekartering. Daarbij worden lithologie, genese en (chrono-) stratigrafie aangehouden als de belangrijkste

⁷ DOV, 2002, kaartblad 22

⁸ <http://www.stratigraphy.org/index.php/ics-chart-timescale> ICS, 2017

kenmerken waar gronden op worden ingedeeld. De dikte van de Quartaire afzettingen varieert sterk in Vlaanderen, van minder dan een meter tot circa 30 meter.⁹

Aalst is gelegen in de Dendervallei, een zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei op de overgang tussen leem- en de zandleemstreek. Ten noorden ervan tekent zich een vlak en zandig laagterras af dat afgezet werd in het Weichseliaan. De hoogten variëren daar rond 10 en 15 meter TAW. Ten zuiden van Aalst vormt de Dendervallei een smalle doorgang doorheen het Schelde-Dender Interfluvium en het Dender-Zenne Interfluvium. Ook hier gaat het om een laagterras en om lage uitlopers van het Schelde-Dender interfluvium. De dendervallei beschikt over een sterk ontwikkeld westelijk laagterras en een eerder smal oostelijk laagterras. In dit fluvioperiglaciale laagterras heeft de Dender een min of meer noord-zuidelijke rechtlijnige Holocene insnijding gekend.¹⁰ Tussen Dender en Schelde strekt zich een groot heuvellandschap uit. Het Interfluvium bestaat uit consequent gerichte (ZW – NO) Tertiaire getuigenheuvelds. Deze grote hoogten worden gescheiden door vier grote beekinterfluvia. Het meest oostelijke gedeelte van het Schelde-Dender Interfluvium behoort tot het bekken van de Dender.¹¹

De profieltypen die in het plangebied voorkomen volgens de Quartairgeologisch kaart zijn profieltypen 3 en 3a (Figuur 11). Beide profieltypen zijn onderaan het bodemarchief opgebouwd uit fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen 116.000-11.700 jaar geleden). Hierboven bevinden zich eolische zandige tot siltige afzettingen uit het Weichseliaan (Laat Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holocene. Het betreft zand tot zandleem voor het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen en silt (loess) voor de zuidelijke gedeeltes van Vlaanderen. In combinatie hiermee kunnen er hellingsafzettingen uit het Quartair voorkomen. Type 3a is gelijkaardig aan de bodemopbouw van type 3, uitgezonderd dat er helemaal bovenaan de afzetting nog fluviatiele (inclusief organo-chemische en perimariene) afzettingen voorkomen uit het Holocene en mogelijk Tardiglaciaal.

⁹ <https://www.dov.vlaanderen.be/page/quartairgeologische-kaart-150000> DOV, 2019

¹⁰ VERMEIRE S. ADAMS R., 2000, p. 22

¹¹ DOV, 2018c

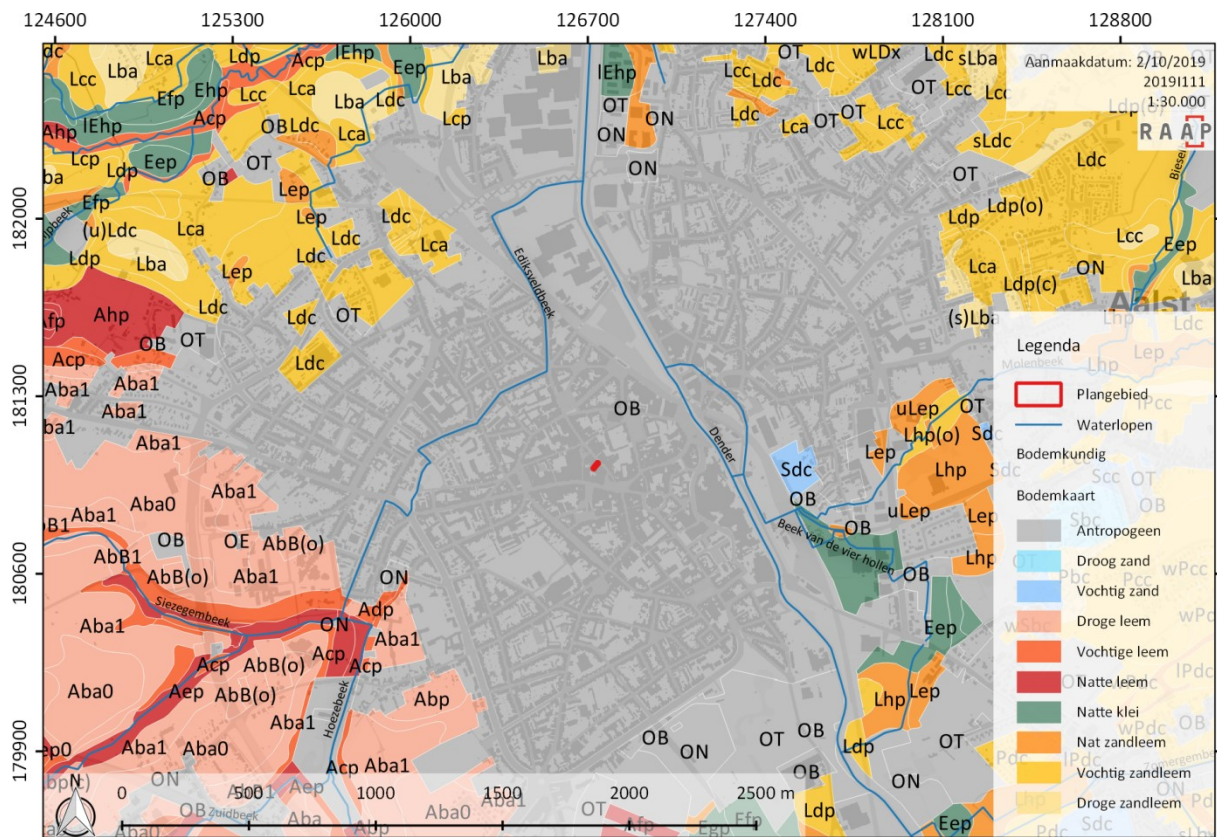
Figuur 11. Quartair geologische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: AGIV, 2019; DOV, 2019)

2.2.1.3 Bodemkundige gegevens

Het projectgebied staat gekarteerd als 'OB' dus als antropogene bodem gekarteerd (Figuur 12). Het plangebied ligt echter zeer dicht bij de Grote markt, waar zich het hoogste punt van de uitloper van een leemrug bevindt waarop zich de historische stadskern van Aalst heeft ontwikkeld.¹² Naar analogie met wel gekarteerde zones langsheen deze uitloper van de leemrug mogen we waarschijnlijk droge tot matig droge, goed gedraineerde leembodems verwachten.¹³

¹² DE GROOTE, 2013b

¹³ DE GROOTE, 2013a, p. 7

Figuur 12. Bodemkaart met projectie van het plangebied en aanduiding van de waterlopen (bron: DOV, 2018b; VMM, 2018; AGIV, 2019)

2.2.1.4 Geomorfologische kaart

Een geomorfologische kaart is voor dit gebied niet beschikbaar, en wordt hier bijgevolg niet besproken.

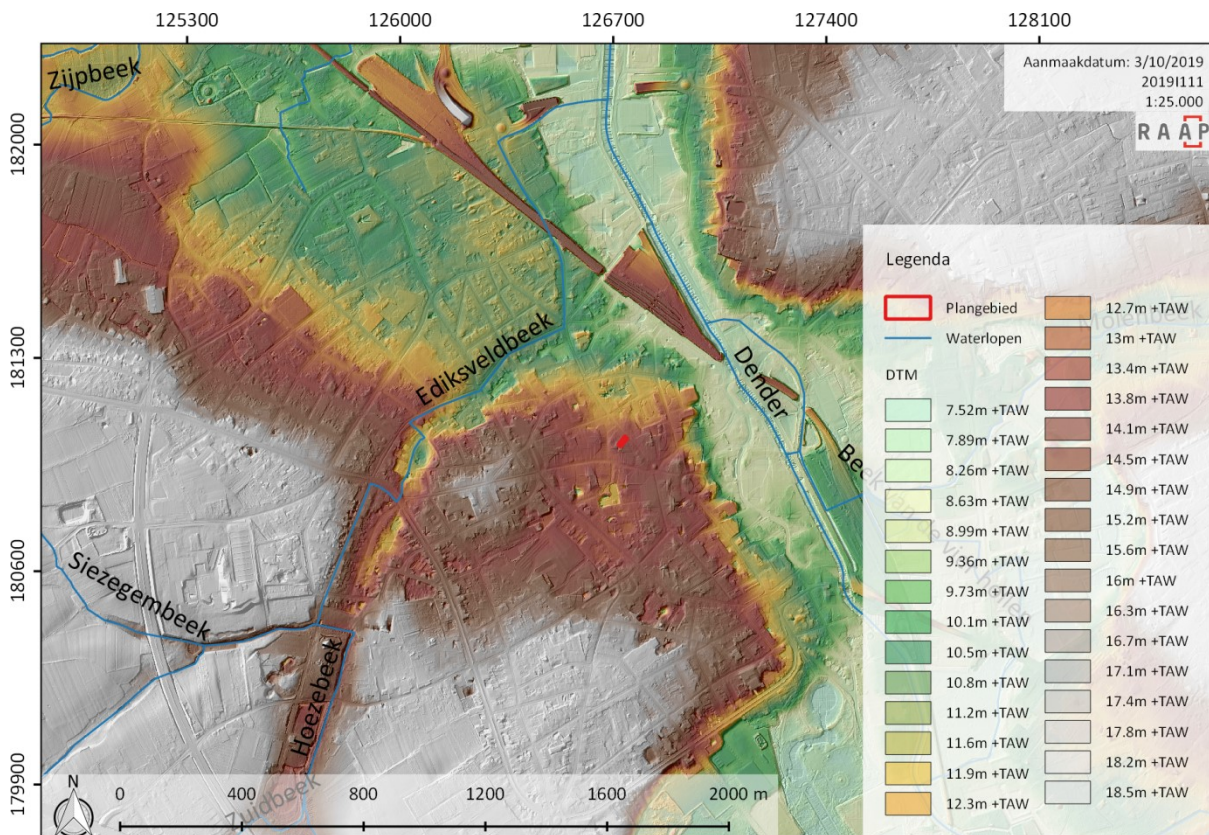
2.2.1.5 Topografie en hydrografie

Zoals hierboven reeds aangehaald bevindt het plangebied zich nabij het hoogste punt van een noordoostelijke uitloper van een leemrug op de westelijke over van de Dender. De hoogte binnen het plangebied schommelt rond de 14 m + TAW, een hoogteverschil van ca. 6m ten opzichte van de Dender die zo'n 300m oostelijker vloeit. De uitloper van de leemrug vormt hier een stijrand richting de alluviale zone van de Dender. De bedding van de rivier bevindt zich hierdoor zeer dicht bij de leemrug, waardoor het verschillende eeuwen vermoedelijk een zeer geschikte oversteekplaats over de Dender is geweest.

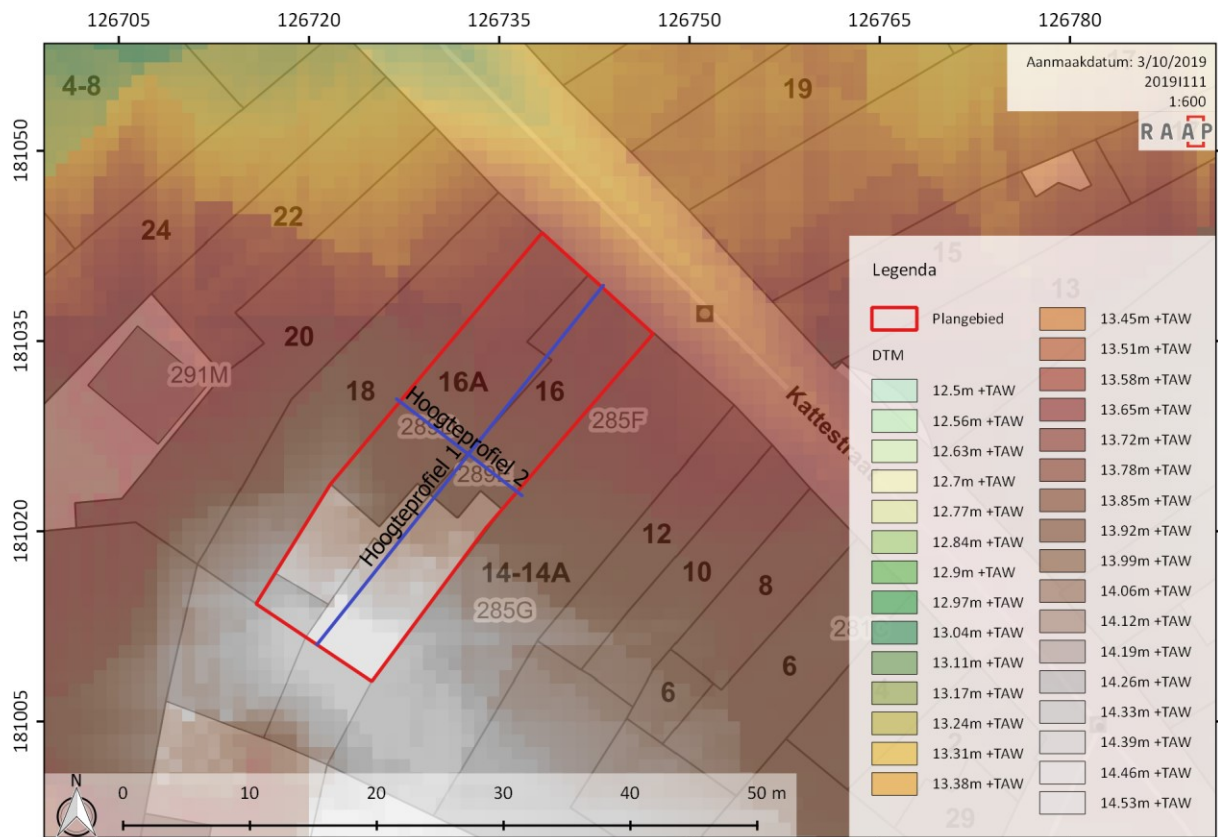
De zuidelijke en westelijke flank van de uitloper van de leemrug wordt begrensd door de Hoeze-Siezegem- en Ediksveldbeek, die verder naar het noorden samenvloeien en uitmonden in de Dender (Figuur 13).¹⁴

¹⁴ DE GROOTE, 2013b

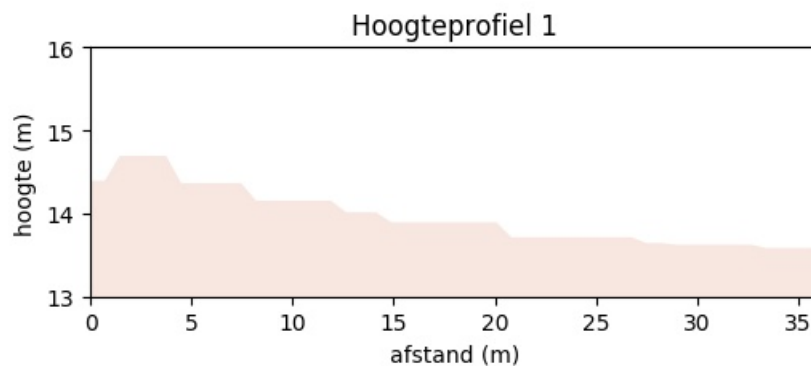
Wanneer we inzoomen op het plangebied zelf zien we een lichte afloop van het terrein richting het noordoosten (13,57m + TAW). Het hoogteverschil met de zuidwestelijke hogere zijde (14,11m + TAW) van het plangebied bedraagt ca. 0,5m (Figuur 14, Figuur 15).

Figuur 13. Digitaal Terreinmodel Vlaanderen met aanduiding van het plangebied (bron: AGIV, 2015c)

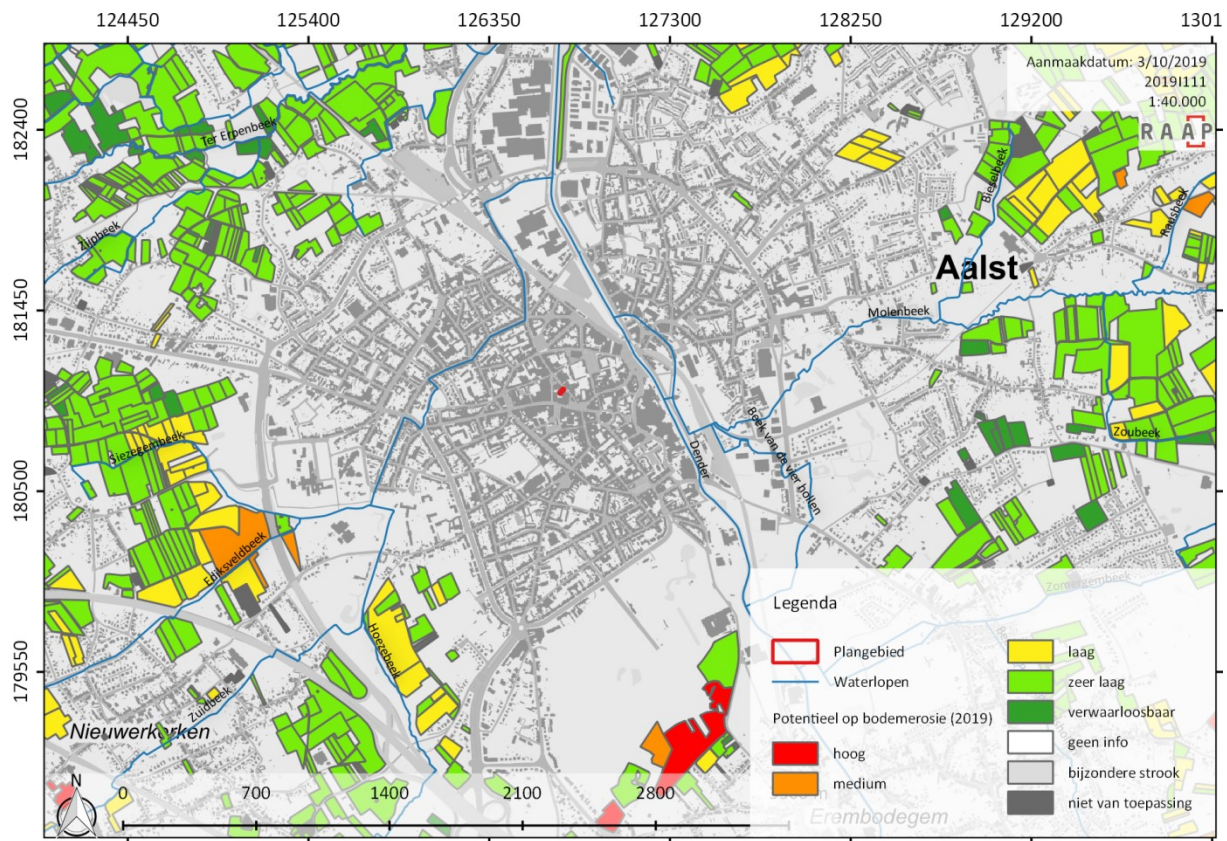
Figuur 14. Digitaal Terreinmodel Vlaanderen (detail) met projectie van het plangebied en aanduiding van de hoogteprofielen (bron: AGIV, 2015c, 2019)

Figuur 15. Doorsnedes van de uitgezette hoogteprofielen op het plangebied (bron: GEOPUNT, 2018)

2.2.1.6 Erosie

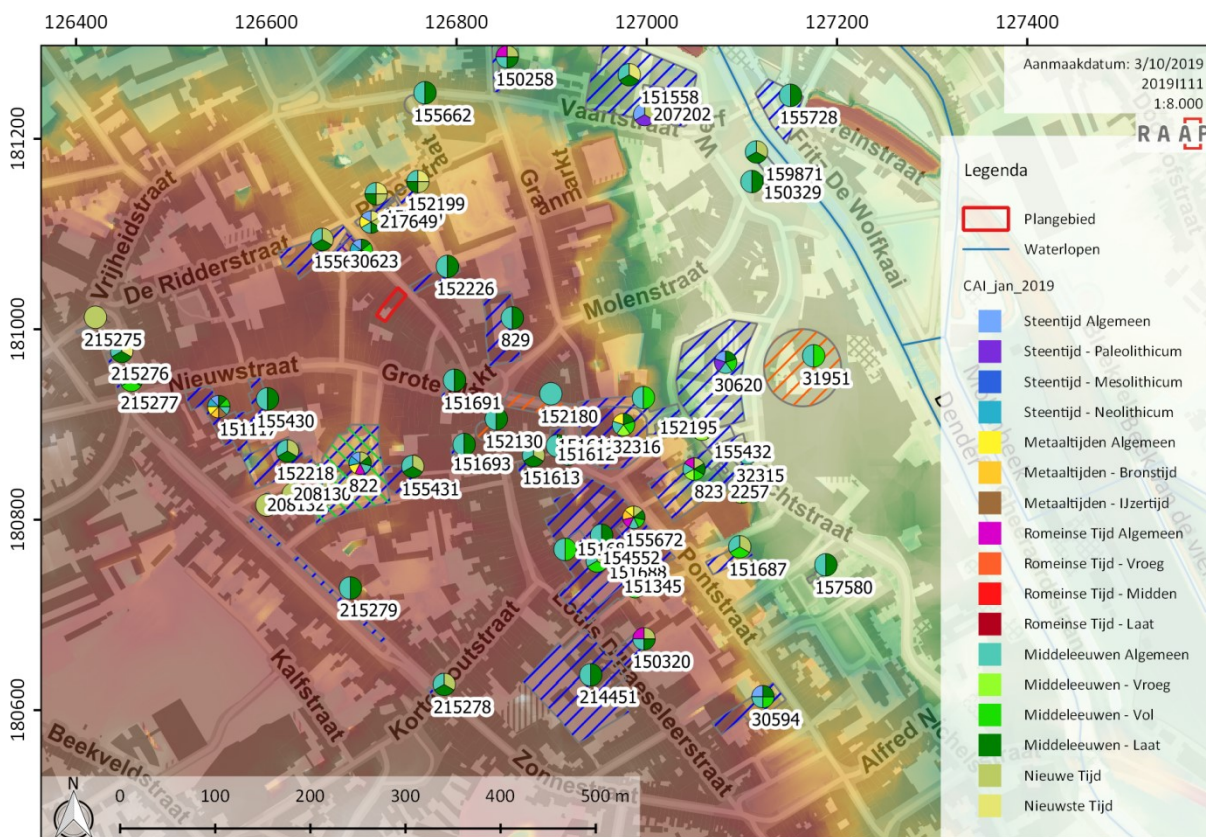
Op de potentiële bodemerrosiekaart staat het plangebied niet gekarteerd. Bij de twee quartaire profieltypes die binnen het plangebied voorkomen wordt echter wel gesproken van mogelijke hellingsafzettingen uit het quartair (Figuur 16). Het is logisch dat in het verleden, wanneer nog geen intensieve bebouwing aanwezig was, er erosie zal hebben plaatsgevonden. Pas wanneer dit terrein werd opgenomen binnen de stadskern, zal de natuurlijke erosie zijn geminimaliseerd.

Figuur 16. Projectie van het plangebied op de kaart met het potentieel op bodemerisatie (2019) (bron: DOV, 2018a)

2.2.2 Archeologische gegevens

Figuur 17 geeft een overzicht van alle gegevens uit de Centraal Archeologische Inventaris voor de onmiddellijke omgeving rondom het projectgebied (rode kader). De meeste sites en/of vondsten dateren uit de late middeleeuwen. Toch zijn er ook al indicaties voor antropogene aanwezigheid vanaf de Steentijd en landbewerking vanaf het Neolithicum.

Figuur 17. Projectie van het plangebied (rood) op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen en indicatie van de nabij gelegen items uit de Centraal Archeologische Inventaris (bron: AGIV, 2015c, 2019; ONROEREND ERFGOED, 2018b)

Tabel 1. Overzicht van de relevante data uit de Centraal Archeologische Inventaris in tabelvorm (bron: ONROEREND ERFGOED, 2018b)

ID	Gemeente	Vindplaats	Datering	Gebeurtenis
151611	Aalst	Priester Daensplein I	Late middeleeuwen	Opgraving
152199	Aalst	Peperstraat I	Late middeleeuwen	Opgraving
150258	Aalst	Albert Liénartstraat I	Romeinse Tijd	Proefsleuvenonderzoek
157409	Aalst	Peperstraat (onderzoek 2011)	16de eeuw	Proefsleuvenonderzoek
30594	Aalst	Pontstraat 65	Volle middeleeuwen	Opgraving
31951	Aalst	Burchtstraat Motte	Volle middeleeuwen	Onbepaald
30623	Aalst	H. Geestkapel	Volle middeleeuwen	Opgraving
150329	Aalst	Aalst-Werf	Late middeleeuwen	Proefsleuvenonderzoek

32315	Aalst	Burchtstraat (nieuw stadsarchief)	Metaaltijden	Opgraving
217649	Aalst	Peperstraat	17de eeuw	Opgraving
30620	Aalst	O.L.V.-hospitaal (Aalst 205)	Late middeleeuwen	Opgraving
155431	Aalst	Hoek Hopmarkt - Sint-Jorisstraat	17de eeuw	Opgraving
155430	Aalst	Nieuwstraat 28	Late middeleeuwen	Opgraving
823	Aalst	Stoofstraat I	Late middeleeuwen	Opgraving
155432	Aalst	Oude Vismarkt (1998)	Metaaltijden	Opgraving
215276	Aalst	Vredeplein zone 2	Late middeleeuwen	Opgraving
215275	Aalst	Vredeplein zone 1	Nieuwe Tijd	Opgraving
215278	Aalst	Keizersplein Zoutstraatpoort	Late middeleeuwen	Opgraving
215277	Aalst	Vredeplein zone 3	Late middeleeuwen	Opgraving
151558	Aalst	Werf 8	Late middeleeuwen	Proefsleuvenonderzoek
215279	Aalst	keizersplein stadspuur	Late middeleeuwen	Opgraving
151117	Aalst	Nieuwstraat 42-52	Late middeleeuwen	Opgraving
155672	Aalst	Sint-Jozefcollege (1990-1991)	Bronstijd	Opgraving
159871	Aalst	Werfplein	Nieuwe Tijd	Opgraving
151687	Aalst	site parking Pontstraat	Volle middeleeuwen	Opgraving
151613	Aalst	Huis 'Stad van Antwerpen'	Late middeleeuwen	Opgraving
151688	Aalst	Sint-Jozefcollege 1993	Volle middeleeuwen	Opgraving
151689	Aalst	Sint-Jozefcollege 1994	Volle middeleeuwen	Opgraving
207202	Aalst	Werf 8	Finaal Paleolithicum	Opgraving
155728	Aalst	Frits De Wolfkaai I	Late middeleeuwen	Werfcontrole
151691	Aalst	Grote Markt 1994/1995	Late middeleeuwen	Werfcontrole
151693	Aalst	't Haantje	Late middeleeuwen	Werfcontrole
152130	Aalst	Lange Zoutstraat 1	Late middeleeuwen	Onbepaald
152180	Aalst	Kerkstraat I	Middeleeuwen	Boring
154552	Aalst	St-Jozefcollege der Jezuïeten	Late middeleeuwen	Opgraving
152195	Aalst	Sint-Martensplein	Volle middeleeuwen	Opgraving
829	Aalst	Stadhuis	Late middeleeuwen	Opgraving
152218	Aalst	Korte Nieuwstraat 11-15	18de eeuw	Werfcontrole
208132	Aalst	Korte Nieuwstraat zone 2	Nieuwe Tijd	Proefsleuvenonderzoek
208130	Aalst	Korte Nieuwstraat Zone 1	Nieuwe Tijd	Proefsleuvenonderzoek
152226	Aalst	Kattestraat 17	Late middeleeuwen	Werfcontrole
2257	Aalst	Oude Vismarkt 1	Late middeleeuwen	Opgraving
151345	Aalst	Sint-Jozefcollege	Merovingisch	Opgraving
214451	Aalst	Louis D'Haeseleerstraat	Late middeleeuwen	Proefsleuvenonderzoek
157580	Aalst	Begijnhof 9	Late middeleeuwen	Toevalsvondst
32316	Aalst	Parochiekerk Sint-Martinus	Late middeleeuwen	Opgraving
155662	Aalst	Peperstraat - Esplanadestraat	Late middeleeuwen	Toevalsvondst
155661	Aalst	De Ridderstraat I	Nieuwe Tijd	Opgraving
822	Aalst	Hopmarkt	Late middeleeuwen	Opgraving
150320	Aalst	Louis d'Haeseleerstraat I	Romeinse Tijd	Opgraving
151612	Aalst	Priester Daensplein II	Late middeleeuwen	Opgraving

▪ Steentijd

De gegevens voor steentijdsites zijn vrij schaars. Aan de Vaarstraat op de site *Werf 8* (ID207202) werd een fragment exogeen gesteente aangetroffen in een geul met zandige, siltueuze sedimenten en geërodeerd veen. Op basis van de datering van de sedimenten kon dit fragment in het finaal-paleolithicum gesitueerd worden. Sporen van een tijdelijk jager-verzamelaarskamp uit het finaal-paleolithicum werden aangetroffen in de vorm van een concentratie vuurstenen werktuigen op de site van het *Onze-Lieve-Vrouw hospitaal*.¹⁵

Een ensemble van 153 lithische artefacten uit het (midden?) mesolithicum wijst op de aanwezigheid van een vindplaats uit deze periode op de site *Aalst-Siesegemkouter*.¹⁶

Uit het neolithicum werden losse lithische artefacten aangetroffen ter hoogte van de *Nieuwstraat 42-52* (ID151117). Een midden-neolithische gesteelde pijlpunt werd gevonden aan de *Heilige Geestkapel* (De Ridderstraat, ID30623).

Op de site *Aalst-Siesegemkouter* werden ook nog resten aangetroffen van een mogelijke gebouwplattegrond uit het finaal-neolithicum.¹⁷

In de nabijheid van het plangebied zijn in de Peperstraat lithische artefacten aangetroffen in secundaire contexten die uit het mesolithicum of neolithicum dateren.¹⁸

▪ Metaaltijden

Interessant zijn de aanwijzingen voor antropogene activiteit tijdens de metaaltijden in de Aalsterse binnenstad. Beneden langsheen de oostelijke stijlrand, aan de natuurlijke oever van de Dender is op verschillende plaatsen tot 90cm dik colluvium aangetroffen, dat een oude bodem en dus ook het oorspronkelijke looppniveau afdekt. De aanwezigheid van prehistorisch handgevormd aardewerk, dat algemeen in de metaaltijden wordt gedateerd, wijst op de ontbossing en de ontginning van de leemrug (*Nieuwstraat 42-52*; ID 151117, *Oude Vismarkt*; ID155432, *Burchtstraat*; ID 32315; *Kattestraat-Heilige Geestkapel I*, ID 150258, *Peperstraat*; ID217649, 152199).¹⁹ Deze theorie wordt verder bevestigd door het aantreffen van twee pre-middeleeuwse parallelle greppels op de top van de leemrug op de site *Aalst-Hopmarkt* (ID822). Ook werd in de middeleeuwse ploeglaag op deze site aardewerk in prehistorische techniek, Romeins aardewerk en 9 fragmenten van gepolijste silexbijlen of -dissels aangetroffen.²⁰

Ook de site *Aalst-Siesegemkouter* leverde verschillende archeologische sporen uit de metaaltijden op. Het gaat onder meer om een crematiegraf met Hilversumaardewerk uit de midden-bronstijd en verschillende kuilen met een grote hoeveelheid ijzertijd-aardewerk.²¹

▪ Romeinse periode

Uit de Romeinse periode werden sporen aangetroffen aan de *Albert Liénartstraat I* (ID 150258). Er werden drie sleuven aan de oostzijde van de centrale as van de straat uitgegraven. Er kwam een

¹⁵ VANMOERKERKE, 1983

¹⁶ VERBRUGGE ET AL., 2018

¹⁷ VERBRUGGE ET AL., 2018

¹⁸ BRACKE ET AL., 2014, p. 207

¹⁹ DE GROOTE, 2013a, pp. 6–9

²⁰ DE GROOTE ET AL., 2018, pp. 25–26

²¹ DE MAEYER ET AL., 2015

noordwest-zuidoost lopende greppel aan het licht. De greppel bevatte Gallo-Romeins aardewerk en verschillende fragmenten imbrices en tegulae. De resterende sporen waren jonger op vlak van datering. Aan de *Heilige Geestkapel I* (ID 150258) werd een wandfragment van een dolium gevonden alsook een Romeins graf uit de 2de of 3de eeuw in de buurt van de *Oude Vismarkt* (ID155432).²²

Data die nog niet in de CAI zijn opgenomen, maar die voor het plangebied zeer relevant zijn, zijn een greppel en kuiltje met Romeinse vondsten die werden aangetroffen tijdens een archeologisch onderzoek in de *Kattestraat* in 2012. C14-analyses dateerden de oudste sporen in de Vroeg-Romeinse periode. Alle Romeinse sporen zijn te dateren tussen de 1ste/2de eeuw tot de eerste helft van de 3de eeuw na Chr.²³

Bovendien passeert de oudste straten-as die doorheen de stad loopt op slechts 60m ten zuiden van het plangebied. Het gaat om de as *Kerkstraat-Pontstraat-Grote Markt-Nieuwstraat*. Dit tracé is deel van de handelsweg die in de middeleeuwen Brugge met Keulen verbond en zou mogelijk teruggaan op de Romeinse handelsweg tussen Boulogne en Keulen.²⁴

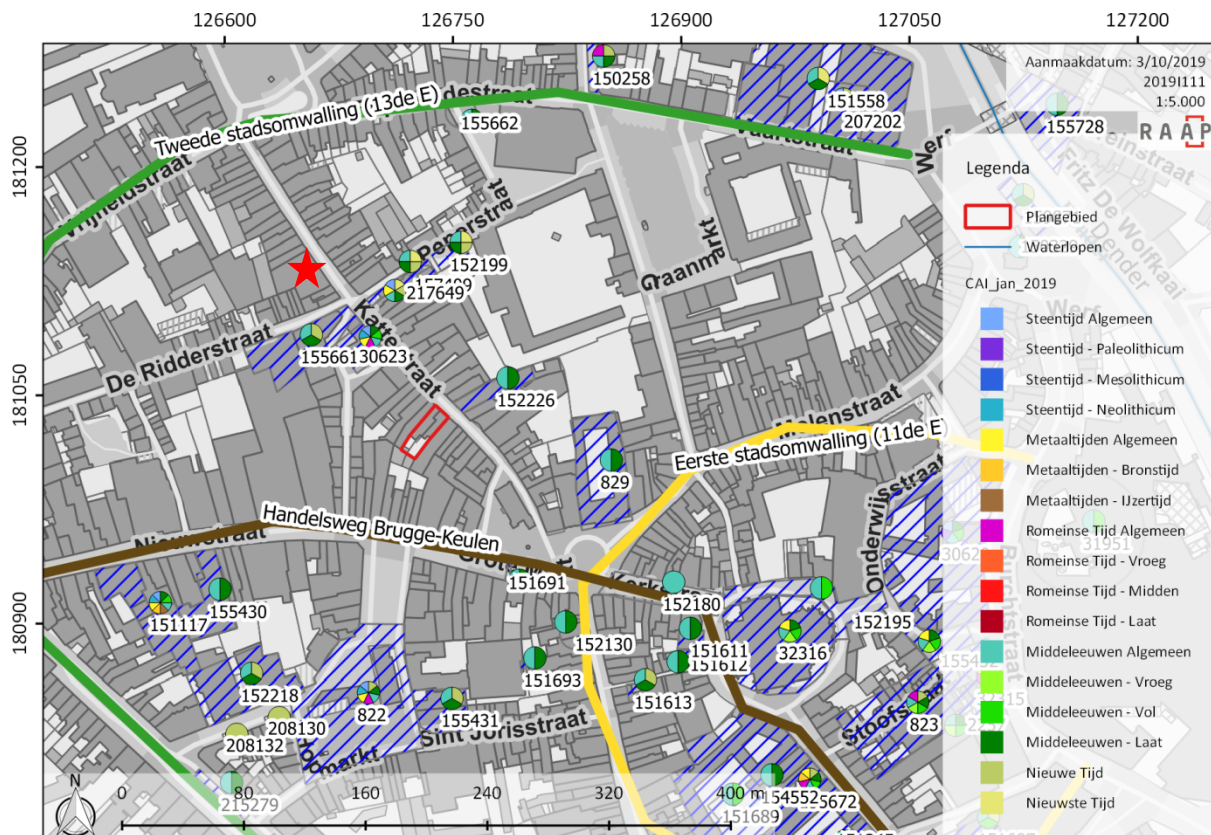
▪ Middeleeuwen

In het verleden zijn er op veel locaties in de historische stadskern van Aalst sporen en/of structuren uit de middeleeuwen archeologisch onderzocht. Door het veelvoud aan middeleeuwse sporen zal deze bureaustudie zich enkel beperken tot het bespreken van de archeologische onderzoeken die uitgevoerd zijn in de nabijheid van het projectgebied. Figuur 18 geeft een zicht op de CAI-items in de buurt van het projectgebied, geprojecteerd op het Grootschalig Referentiebestand Vlaanderen. De locatie van de eerste stadsomwalling is aangegeven in het geel. De ligging van de tweede stadsomwalling is gemarkeerd in het groen.

²² DE GROOTE, 2013a, p. 9

²³ LAISNEZ ET AL., 2013, pp. 35–37

²⁴ DE GROOTE, 2013a, p. 12

Figuur 18. Detailversie van de CAI-items in de omgeving van het plangebied, geprojecteerd op de kadastrale kaart. De eerste stadsomwalling is in het geel gemarkeerd, de tweede omwalling in het groen. De handelsweg van Brugge naar Keulen in het bruin. De opgraving door Monument op de site Aalst-Kattestraat 40-52 uit 2012-2013 die nog niet in de CAI werd opgenomen, staat weergegeven door middel van een rode ster (bron: ONROEREND ERFGOED, 2018b; AGIV, 2019; LAISNEZ ET AL., 2013)

- Vroege- (5^e – 9^e eeuw) en volle-middeleeuwen (10de – 12de eeuw)

Het zwaartepunt van de vroegmiddeleeuwse bewoning lijkt zich hoofdzakelijk te concentreren binnen de eerste 11de eeuwse stadsomwalling. Met onder meer de paalsporen van enkele Merovingische (5de - 6de eeuwse) gebouwen ter hoogte van het *Sint-Jozelfscollege* (ID151345) en in de *Sint-Martinuskerk* (ID32316) de vermoedelijke afbraakresten van een Karolingisch, 10de-eeuws kerkgebouw.²⁵ Het gaat in deze periode zowel binnen als buiten de eerste stadsomwalling om bewoningssporen en sporen van groundbewerking met een landelijk karakter. Voor de *Kattestraat*, die buiten de eerste stadsomwalling ligt, maar binnen de laatmiddeleeuwse omwalling, werd het landelijk karakter van deze zone vastgesteld tijdens eerder onderzoek in de *Kattestraat* en op de *Hopmarkt* (ID822) en het *Vredeplein* (ID215275, 215276, 215277). Op deze sites werden de overblijfselen van 12de of vroeg 13de-eeuws akkerland aangetroffen met residueel materiaal uit de prehistorie, Romeinse en Karolingische periode (9de eeuw).²⁶

- Late middeleeuwen (13de – 16de eeuw)

Voor een beter zicht te krijgen op de laatmiddeleeuwse situatie kunnen we beroep doen op eerder uitgevoerd archeologische onderzoeken in de *Kattestraat* zelf en de aanpalende *Peperstraat*. Tijdens

²⁵ DE GROOTE, 2013a, pp. 10–11

²⁶ DE GROOTE, 2013a, p. 12

het onderzoek in de *Kattestraat* uit 2012 kwamen de sporen van een 13de-eeuwse bronssmid aan het licht. Naast deze ambachtelijke zone werden ook aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van houtbouw uit de 13de en 14de eeuw. Uit de 15de en 16de eeuw werden dan weer bakstenen gebouwen, waterputten en kelders aangetroffen. De kern van een 15de-eeuwse woning werd ook tijdens een werfcontrole aangetroffen op de site *Kattestraat 17* (ID152226).²⁷

In de twee tuinzones zijn verder nog een grote hoeveelheid aan pakketten, kuilen en beerputten aangesneden die dateren van de 14de tot de 20ste eeuw.²⁸ Een gelijkaardig beeld krijgen we van een in 1993 uitgevoerd onderzoek in de *Kattestraat*.²⁹

Ook in de *Peperstraat* wordt de eerste bewoning vastgesteld nadat het perceel naar aanleiding van de tweede stadsuitbreiding binnen de stadsomwalling komt te liggen. De vroegste bewoning wordt hier gedateerd in het midden of de tweede helft van de 13de eeuw. De vondsten in verschillende cultuurlagen die deze aan deze fase voorafgaan, wijzen op een landbewerking vanaf het neolithicum. Net zoals in de *Kattestraat* werden aanwijzingen voor houtbouw aangetroffen met (verbrande) lemen vloerniveaus uit de 14de – 1st kwart 15de eeuw. Men veronderstelt dat volgend op de grote stadsbrand van 1360 met start met de bouw van vakwerk en later baksteen huizen. Zeker is dat de huizen in de onderzochte zone vanaf de 16de eeuw de huizen integraal in baksteen werden opgetrokken. Daarnaast werd op de achtererven van de onderzochte woningen een pottenbakkerszone ontdekt die in gebruik was vanaf het einde van de 16de eeuw tot in de vroege 19de eeuw.³⁰

Ook op de site *Hopmarkt* (ID822), gelegen op ca. 200m ten zuiden van de *Kattestraat* zien we een gelijkaardig beeld. Met het gebruik van de zone als cultuurgrond gedurende de vroege- en volle middeleeuwen. Tot in de vroege 14de eeuw is er nog sprake van een open landschap, met graanakkers, weiland, braakliggende terreinen en ook wel al sporen van leemextractie. De aanwezigheid van leemextractiekuilen wijst op de ontwikkeling van bewoning in de directe omgeving van de onderzochte zone vanaf het midden van de 13de eeuw. Bewoning binnen het terrein zelf werd geattesteerd vanaf de vroege 14de eeuw. Ook van op deze site zijn sporen van ambachtelijke activiteiten gekend. Het gaat enerzijds om de restanten van een laat 15de-eeuwse leerlooier/schoenmaker en anderzijds om een laat 15de-eeuwse kruisboogschutter.³¹

▪ Nieuwe Tijd

De CAI data uit de Nieuwe Tijd bestaan hoofdzakelijk uit bewoningssporen of sporen van ambachten en industrie uit de 16de tot 18de eeuw. Bewoningssporen zijn aangetroffen tijdens onderzoek op de sites *Peperstraat* (157409), *Hopmarkt – Sint-Jorisstraat* (155431), *Werfplein* (159871), *Korte Nieuwstraat* (152218, 208132, 208130), *De Ridderstraat* (155661).

Voor de industriële en ambachtelijke activiteiten gaat het om het eerder aangehaalde pottenbakkersatelier in de *Peperstraat* (217649) dat een gebruiksgeschiedenis kende tussen het einde van de 16de en het begin van de 19de eeuw.

²⁷ DE MAEYER, 2006

²⁸ LAISNEZ ET AL., 2013, p. 136

²⁹ PIETERS ET AL., 1993

³⁰ BRACKE ET AL., 2014, pp. 203–204

³¹ DE GROOTE ET AL., 2018

De postmiddeleeuwse bewoningsgeschiedenis in de Kattestraat zal hieronder verder beschreven worden op basis van het historisch kaartmateriaal.

2.2.3 Historische gegevens

2.2.3.1 Algemene geschiedenis en ontwikkeling van Aalst

Deze landschappelijke ligging van Aalst blijkt gunstig te zijn geweest voor menselijke occupatie sinds prehistorische tijden. Er zijn verschillende plaatsnamen in de regio rond Aalst die dateren in de periode voor de invasie van de 5de eeuw. Deze namen hebben een Germaanse origine. Verder zijn er ook indicaties van bewoning in de streek tijdens de metaaltijden en Gallo-Romeinse periode.³² Het toponiem 'Aalst' heeft een pre-Germaanse afkomst. Het gaat terug op *alhusta*-, een Germaanse vervorming van het woord *alkustom* of *alkos*. De betekenis van *alhusta* is vermoedelijk 'heidens heiligdom'. Vanaf 866 wordt de naam *Alost* vermeld in historische geschriften.³³

Er zijn een paar bronnen die informatie geven over de vroegmiddeleeuwse situatie. Het betreft 9de-eeuwse teksten die de *locus* Aalst vermelden en handelen over eigendommen van de abdij van Lobbes en het kapittel van Kamerijk. De tekst vermeldt de aanwezigheid van een *manor* en verschillende *mansi* (boerderijen). De stad Aalst was toen ook al in het bezit van een watermolen en deed aan moutproductie.³⁴ In die periode werd de kapel van de Heilige Ursmarus van Lobbes vernield door de Noormannen. Onder Karel De Grote ontstond de eerste pre-stedelijke kern aan de Dender: *het Zelhof*. De kern was gelegen aan de landweg van Brugge naar Keulen.

Midden 11de eeuw werd een burcht opgericht tussen de Dender en Oude Dender door de Graaf van Vlaanderen. Het moest een van de militaire steunpunten worden van Rijksvlaanderen. De bouw hiervan bracht een bloeiende handel van de *Portus* mee. Het bewoningskern rond het *Zelhof* verviel langzaam. Tot op dat moment behoorde Aalst tot het *Pagus Bracbatensis*. De groeiende kern aan de Dender breidde zich snel uit naar de Grote Markt. Daarop liepen oude straten zoals de *Kattestraat*, de *Kerkstraat* en de *Molenstraat* uit.³⁵ De burcht betrof een motte kasteel. Het werd op de rechterbank van de Dender geplaatst, recht tegenover het *Zelhof*. Boudewijn V van Vlaanderen (1046 – 1086) werd aangewezen als *castellanus*. Het kasteel werd eigendom van de Vlaamse hof in 1166. De abdij van Lobbes verloor waarschijnlijk haar eigendomsrechten over de *villa* Aalst aan het Vlaamse hof of aan de Heren van Aalst rond 1050.³⁶

De grote infrastructurele werken zijn onder te verdelen in drie fasen (Figuur 19). De eerste fase valt op basis van historische bronnen te dateren tussen 1050 en 1128. Er werd een castrum gebouwd en eerste verdedigingssysteem, een wal met bijhorende gracht, werd aangelegd. De tweede fase valt te dateren rond de tweede helft van de 12de eeuw. In deze periode werd de zone rond de Oude

³² DE GROOTE ET AL., 2004

³³ GYSSELING, 1960

³⁴ DE GROOTE ET AL., 2004

³⁵ DE GROOTE, 2010, p. 249

³⁶ DE GROOTE ET AL., 2004

Vismarkt gereorganiseerd. Zo werd het winter kanaal aan de rechteroever van Dender opgevuld en werd er een kade aangelegd en daarnaast werd de zone van het *Zelhof* voorzien van een grachtensysteem. De derde fase betreft de constructie van een tweede stadswal met gracht. Dit valt te situeren rond 1200.³⁷ Het projectgebied bevindt zich in de zone tussen de twee stadswallen, ten zuiden van de tweede stadswal. De tweede stadswal valt samen met de huidige (weg-)ring. Beide stadswalgrachten waren aangesloten op de natuurlijke Dender. De natuurlijke Dender bevond zich op dit moment gedeeltelijk onder de huidige Burchtstraat.

Figuur 19. Algemeen situeringsplan van de stad Aalst, gebaseerd op de Deventerkaart (16de eeuw). 1: castrale motte; 2: Zelfhof; 3: eerste stadswal (2de helft 11de eeuw); 4: opvulling winterbedding van de Dender; 5: tweede stadswal (vroege 13de eeuw); 6: nieuw marktplein 'Grote Markt'. De locatie van het plangebied is aangegeven met een rode ster (bron: DE GROOTE, 2010)

Begin de 12de eeuw was de centrale zone rond de kerk dus beschermd door een stadswal. Deze bezat vijf stadspoorten. In 1160 werd de *stadskeure* geschonken door de Graven van Aalst en werd de stad gekozen als hoofdplaats van de heerlijkheid. De stadskern vertoonde rond het begin van de 13de eeuw een driehoekige vorm. De contouren werden bepaald door de Dender en Onderwijsstraat, de Werf en Academieplaats en in de buurt van de *Grote Markt*. De *Molenstraat* verbond de handelsnederzetting van *de Werf* met de toenmalige hoofdweg, de *Kattestraat*. In 1241 werd *het Zelhof* door de Graven van Vlaanderen afgestaan om een gasthuis te bouwen. Op de grond werd een vlees- en graanhal gebouwd. Deze bevindt zich op de huidige Sint-Martensplaats.³⁸

In de 14de eeuw heeft de stad een meer radiaal-concentrisch stratenpatroon gekregen. Dit patroon heeft zich gevormd rond de huidige *Grote Markt*. De stad was op dat moment sterk verstevigd, door middel van een ringmuur met 25 torens en 6 poorten. In de 15de eeuw kreeg Aalst een nieuw Schepenhuis met Belfort. Op dat moment werd ook de bouw van de Sint-Martinuskerk aangevat. De stad is meermaals onderhevig geweest aan een uitbraak van de pest en ook verwoesting door militaire conflicten heeft zijn sporen nagelaten. Zo werd de stad in 1380 belaagd door de Gentenaars, in 1576 door de Spanjaarden en in 1645 door de Hollandse troepen. De stadsversterking moest dus meerdere malen heropgebouwd worden. In 1667 werd de versterking door de Franse Maarschalk

³⁷ DE GROOTE ET AL., 2004

³⁸ DE GROOTE, 2010, p. 249

Turenne vernietigd, samen met een groot deel van de andere stadsarchitectuur. In de 18de eeuw werd de Dender gedeeltelijk gekanaliseerd en werd de baan Brussel – Aalst – Gent aangelegd. Door de afbraak van een aantal kloosters na de Franse revolutie ontstonden er plaatselijke grote ruimtes in de binnenstad. De vesten werden verder van de stad afgevoerd. Rond 1830 werd het huidige stadhuis gebouwd. Een paar jaar nadien kende Aalst haar eerste geürbaniseerde stadsuitbreiding. Door de aanleg van de spoorlijn Brussel – Aalst – Gent, kende de stad vanaf 1856 een echte industrialisatie. Op dat moment werd ook de Dender-kanalisatie voltooid. Nijverheden zoals textielnijverheid, lederverwerking en schoennijverheid, stokerijen en dergelijke meer ontwikkelden zich. Dit bracht een harde sociale strijd mee. Aan het einde van de 19de eeuw ontwikkelden zich nieuwe wijken ten oosten van de Dender.³⁹

2.2.3.2 *Stadsplannen van de steden der Spaanse Nederlanden van Deventer (1550-1570)*

Jakob van Deventer kreeg rond 1553 van Filips II, koning van Spanje en de Nederlanden, de opdracht om plannen te tekenen van alle steden die in de toenmalige Spaanse Nederlanden gelegen waren. Dit gebied omvat het huidige Nederland en het huidige België (zonder het toenmalige Prinsbisdom Luik), het Groothertogdom Luxemburg en delen van Noord-Frankrijk en West-Duitsland. Hij realiseerde circa 260 stadsplannen.⁴⁰

Figuur 20 is de gegeorefereerde kaart van Deventer, geprojecteerd op het Grootchalig Referentiebestand Vlaanderen. De kaart werd samen met de plannen van Ninove en Geraardsbergen in 1565 opgesteld. We merken op dat de stadsplanning zoals Deventer ze weergeeft, grote gelijkenissen toont met het huidige stadsplan. Bijna alle straten vertonen parallellen met het historische beeld (cfr. de Molenstraat, de Zwarte Zusterstraat, Kattestraat, Korte Zoutstraat enzovoort). De westelijke natuurlijke loop van de Dender bevindt zich inderdaad ter hoogte van de huidige Burchtstraat. De huidige ring rond het centrum volgt mooi de tweede stadswal. De eerste stadswal volgt de De Coninckstraat, de Molenstraat en de Voldersstraat.

Specifiek voor de Kattestraat zien we een intensief bewoonde zone met langsheen de hele straat aaneengesloten bewoning en een grote open ruimte binnen het bouwblok *Kattestraat-Nieuwstraat-Alfred Kelderstraat- De Ridderstraat*.

³⁹ DE GROOTE, 2010, p. 249

⁴⁰ KBR, 2019

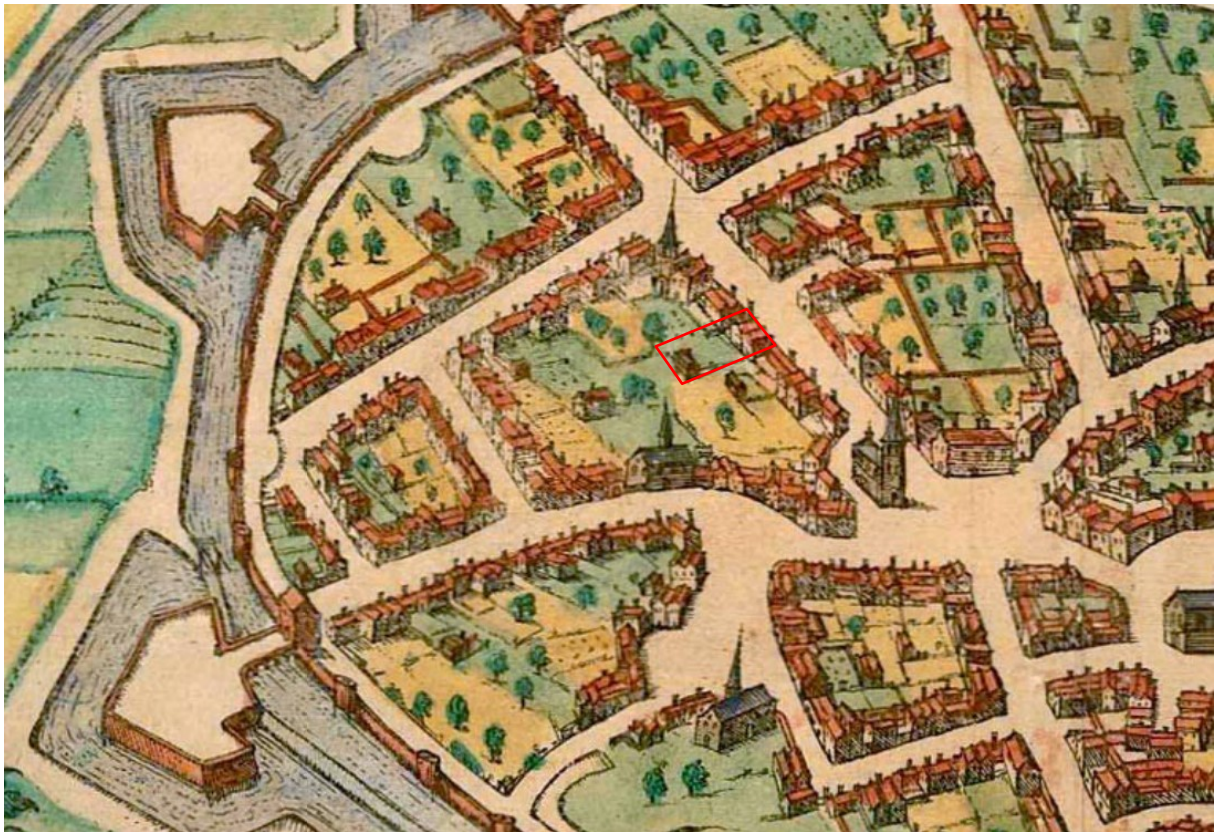

Figuur 20. Gegeoreferend stadsplan van Aalst van Jacob Van Deventer, opgetekend rond 1565. Het projectgebied is weergegeven met een rode polygoon (bron: VAN DEVENTER, 1550-1570).

2.2.3.3 Kaart van Braun & Hogenberg (1588-1597): *Civitates Orbis Terrarum*

De kaart van Braun & Hogenberg is afkomstig uit de stedenatlas *Civitates orbis terrarum*. De kaart is opgetekend tussen 1588 en 1597. Figuur 21 geeft een vogelperspectief vanuit het zuiden. Ze vertoont de bastion-fortificaties van de stad, die in 1578 vernieuwd werden.⁴¹ In het midden van de kaart is opnieuw de gotische kerk van Sint-Martinus te herkennen. Ten noordwesten hiervan ligt de Grote markt, met Belfort en Schepenhuis. De vermoedelijke ligging van het projectgebied wordt aangegeven met een rode polygoon. De open ruimte binnen het bouwblok is in gebruik als stadstuin. De kaart lijkt ook een gedetailleerder beeld te geven van de situatie op de achtererven. Indien het om een correcte weergave gaat van de 16de-eeuwse toestand, zien we het voorkomen van enkele bijgebouwen op de vermoedelijke locatie van het plangebied. De *Kattestraat* staat nog steeds gekarteerd als een intensief bewoonde zone met aaneengesloten huizen in baksteen. De bruine inkleuring van de bijgebouwen op het achtererf doet een ander bouw materiaal veronderstellen, mogelijk gaat het om vakwerkbouw.

⁴¹ BRAUN ET AL., 1588

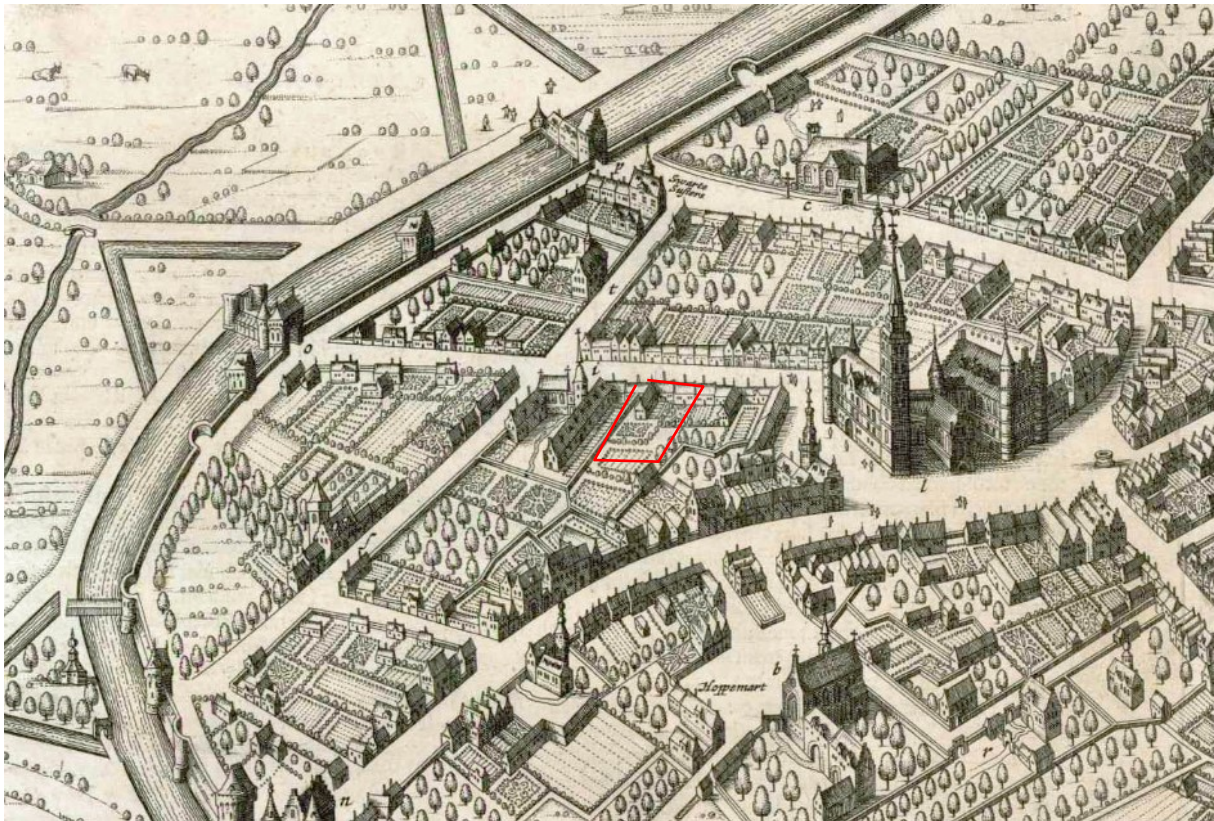

Figuur 21. Stadskaart door Braun & Hogenberg met de vermoedelijke ligging van het plangebied aangeduid met een rode polygon (bron: BRAUN ET AL., 1588).

2.2.3.4 Kaart van Antonius Sanderus (1641-1644)

Figuur 22 is het stadsplan van Aalst, zoals opgetekend door Antonius Sanderus.⁴² Wegens de hoek waaruit de tekening gemaakt is, is de afbeelding niet gunstig te georefereren. Het plangebied staat op dit plan nog steeds in een intensief bebouwde zone van aaneengesloten huizen. De bijgebouwen die op de kaart van Braun & Hogenberg evenwijdig aan de kattestraat liggen, zijn op deze kaart niet meer zichtbaar. Wel zien we naast de twee gebouwen grenzend aan de Kattestraat, een derde zogenaamd diephuis staan dwars op de straatrichting. Verder naar het noordwesten staat binnen het bouwblok ook een compleet nieuwe huizenrij weergegeven die er dezelfde oriëntatie op nahoudt als nabijgelegen Heilige Geestkapel. De onbebouwde zone binnen het huizenblok staat weergegeven als stadstuin of boomgaarden.

⁴² SANDERUS, 1641

Figuur 22. Stadskaart Sanderus met de vermoedelijke ligging van het plangebied aangeduid met een rode polygoon (bron: SANDERUS, 1641)

2.2.3.5 Kaart van Ferraris (1771-1777)

De kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik werd opgesteld tussen 1771 en 1777 door de graaf de Ferraris. Het is een interessant document, omdat alle gebouwen ingemeten werden en ook de omgeving werd vrij waarheidsgetrouw opgetekend (rivieren, grachten, poelen, bossen, hagen, etc.). Er dient wel de kanttekening gemaakt te worden dat deze kaart vooral vanuit en militair standpunt opgetekend werd. De gebieden die in dat kader minder interessant waren, werden minder nauwkeurig ingemeten.

Het projectgebied staat gemarkeerd als aaneengesloten bewoning in de Kattestraat. De huizenrij die stond weergegeven op de Sanderus kaart is hier niet langer zichtbaar. De open ruimte wordt ook hier gekarteerd als akker- of weiland. Ook worden weer enkele bijgebouwen weergegeven. Het gaat echter om een zeer schematische weergave, waarbij de individuele huizen en percelen niet van elkaar te onderscheiden zijn. Het is dus niet mogelijk om de bijgebouwen aan een specifiek huis of perceel te linken.

De oorspronkelijke georeferentieprojectie op de kaart (rood) blijkt niet helemaal te kloppen, het perceel bevindt zich immers meer centraal binnen de huizenrij en is bijgevolg gecorrigeerd (blauw).

Figuur 23. Kaart van Ferraris (1771-1777) met oorspronkelijke (rood) en gecorrigeerde (blauw) projectie van het projectgebied (bron: KBR *ET AL.*, 2010; GEOPUNT, 2018).

2.2.3.6 *Atlas der Buurtwegen (1843-1845)*

De kadastrale kaarten die tot de Atlas der Buurtwegen behoren, werden opgemaakt tussen 1843 en 1845 naar aanleiding van de uitvoering van een wet uit 1841. De bedoeling was een inventaris te maken van alle kleine wegen met openbaar karakter.

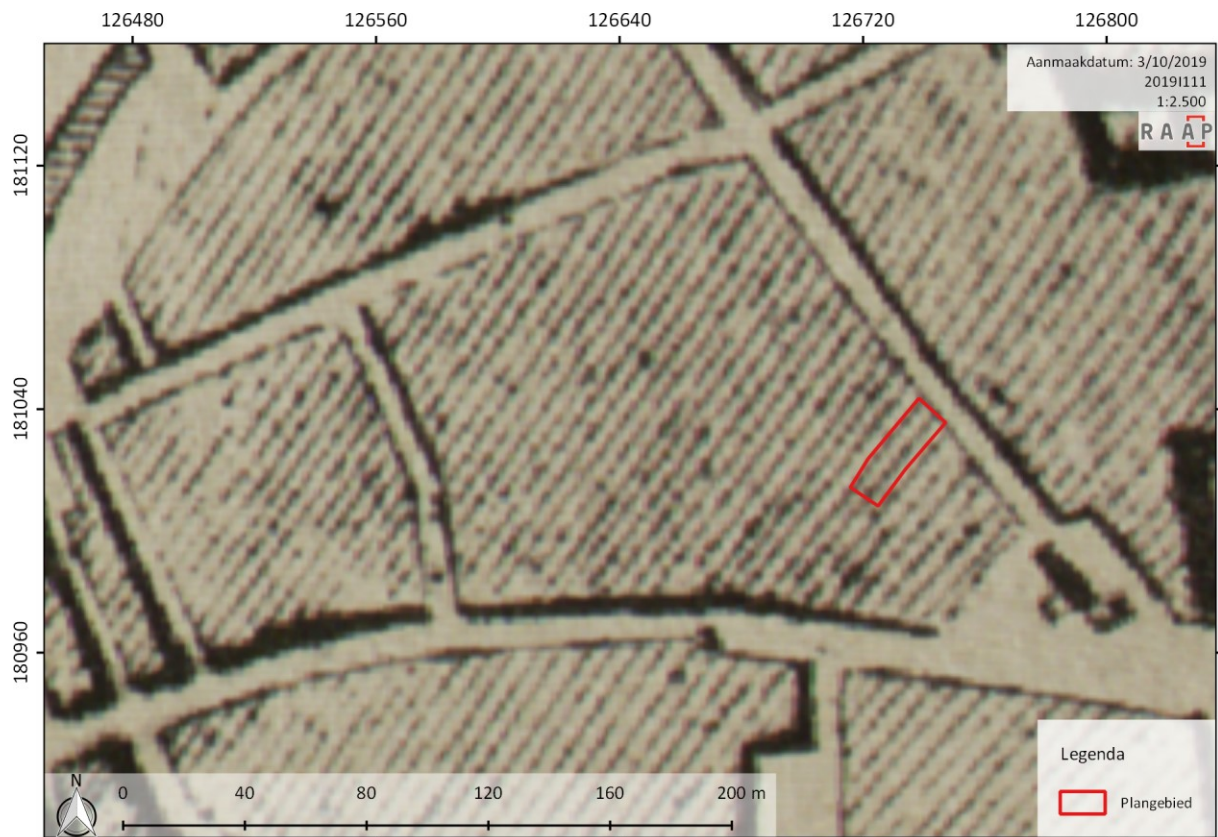
Ook op de Atlas der Buurtwegen gaat het nog steeds om een dichtbebouwd perceel met aaneengesloten woningen. Op deze kaart zien we wel voor het eerst nauwkeurig de juiste percelering. Het achterterf van het plangebied is nog steeds niet bebouwd. Verder naar het zuiden zien we hier terug een bouwvolume dat dwars op het perceel is aangelegd. Of dit bouwvolume kan gelinkt worden aan de bijgebouwen die op eerdere kaarten zichtbaar waren, is niet duidelijk.

Figuur 24. Atlas der Buurtwegen (1841) met projectie van het plangebied (bron: AGIV ET AL., 2014, GEOPUNT, 2018)

2.2.3.7 Kaart van Vandermaelen (1846-1854)

De topografische kaart van Philippe Vandermaelen werd opgemaakt tussen 1846 en 1854. Hierop staat ook het reliëf aangeduid. De volledig huizenblok staat als woonzone/bebouwde kom aangegeven (gearceerd), maar verder zijn er geen indicaties op het terrein te herkennen. Alle bebouwde blokken in de stadskern zijn gearceerd weergegeven. Alleen de voornaamste gebouwen worden in het zwart ingekleurd. De kaart is namelijk eerder een topografische kaart in plaats van een kadastrale of figuratieve kaart.

Figuur 25. Kaart van Vandermaelen (1846-1854) met projectie van het plangebied (bron: KBR *ET AL.*, 2018, GEOPUNT, 2018)

2.2.3.8 Luchtfoto's 20ste eeuw

De oudere luchtfoto's uit 1971 en 1979-1990 verschaffen weinig relevante informatie door de slechte opnamekwaliteit.

Ook tussen 2000 (Figuur 26) en nu lijkt er binnen het plangebied nagenoeg niets te veranderen. Het grootste deel van het plangebied is bebouwd (Figuur 28). Enkel in het zuidoosten van het plangebied is nog een tuinzone zichtbaar. Het is niet duidelijk of het bouwvolume in het zuidwesten van het plangebied reeds in 2000 aanwezig was. Vanaf de opnames uit 2008 (Figuur 27) is het echter wel duidelijk zichtbaar.

Figuur 26. Luchtfoto (2000-2003) met projectie van het plangebied (bron: AGIV, 2015b, GEOPUNT, 2018)

Figuur 27. Luchtfoto (2008) met projectie van het plangebied (bron: AGIV, 2015a, GEOPUNT, 2018)

Figuur 28. Luchtfoto uit 2017 met projectie van het plangebied (bron: AGIV, 2017; GEOPUNT, 2018)

2.2.4 Verstoringshistoriek

De huidige bewoning binnen het plangebied heeft ongetwijfeld een destructieve impact gehad op het archeologisch bodempotentieel. Aan de straatkant is onder meer sprake van een onderkeldering van het huidige bouwvolume. Het gaat voor de twee percelen over twee aansluitende bakstenen kelders, vroeger verbonden door een doorgang, van ca. 2m hoog, 4m breed en 6m diep. Beide kelders werden tijdens een terreinbezoek gedocumenteerd. **De complexe verticale stratigrafie binnen stedelijke contexten maakt echter dat onder de huidige gebouwen en kelders nog steeds archeologie aanwezig kan zijn.** Op de binnenkoer/tuin van het meest westelijk gelegen gebouw bevond zich nog een klein schuurtje in industriële baksteen. Water-, beerputten of leidingen konden in geen van beide tuinen geattesteerd worden. Daarnaast lijkt, op basis van het kaartmateriaal en de luchtfoto's, een deel van de tuinzone in de periode na de middeleeuwen nooit bebouwd te zijn geweest.

Figuur 29. Terreinopnames van de twee kelders (boven) en de binnenkoer van het meest westelijk gelegen huis (onder)

2.3 Archeologisch verwachtingsmodel

- Periode jagers-verzamelaars

Voor het centrum van Aalst zijn er slechts een paar indicaties inzake steentijdvondsten. Aan de Vaartstraat werden exotische gesteenten gevonden uit het Finaal-Paleolithicum. Aan de *Nieuwstraat* werden een paar losse silex-artefacten uit het neolithicum aangetroffen en aan de Heilige Geestkapel aan de *Kattestraat* werd een gesteelde pijlpunt uit het midden-neolithicum gevonden. In de *Peperstraat* zijn in enkele secundaire contexten steentijd artefacten teruggevonden die uit het

mesolithicum of neolithicum afkomstig zijn. Ondanks het feit dat er een menselijke aanwezigheid vastgesteld werd in het centrum van Aalst sinds de prehistorie, zijn er geen landschappelijke markers die wijzen op een hoog potentieel op artefactenconcentraties. Het projectgebied is zo goed als vlak en bevindt zich op een hoger gelegen landtong tussen twee dalen die gevormd zijn door waterlopen. Dit is een geen ongunstig gebied voor menselijke bewoning in de prehistorie, we kunnen er echter van uit gaan dat jager-verzamelaarskampementen zich eerder aftekenen op de overgangszone tussen het hoger gelegen plateau (waar de stadskern zich op gevormd heeft) en de nattere beekvalleien. Aan de hand van het digitaal terreinmodel is het voorlopig niet duidelijk of het plangebied op een gunstige locatie ligt voor het aantreffen van steentijdvondsten. Met oog op de steentijdvondsten die gevonden zijn in de omgeving van het projectgebied, mag de trefkans op silex echter niet uitgesloten worden. De stadsontwikkeling vanaf de 13de eeuw heeft er mogelijk voor gezorgd dat de oude bodemhorizonten waar steentijdvondsten kunnen worden aangetroffen zijn verstoord. **In het algemeen is de verwachting op steentijdartefactensites dus laag.** Desalniettemin dient dit wel een aandachtspunt te blijven indien er een bijkomende vooronderzoek wordt uitgevoerd. Lithische artefacten worden in de buurt van het plangebied immers regelmatig aangetroffen, zij het niet altijd in primaire contexten.

- Sporensites

De trefkans op sporensites met landelijke karakter vanaf het neolithicum is reëel. Op basis van voorgaand onderzoek in de *Kattestraat*, *Peperstraat* en de *Hopmarkt* kan een goede archeologische verwachting geschetst worden voor het perceel. Gelegen buiten de eerste stadsomwalling zal het plangebied vermoedelijk lange tijd, tot in de 13de eeuw, een landelijk karakter hebben gehad en als akkerland zijn geëxploiteerd. Enerzijds kan de menselijke aanwezigheid uit de prehistorische en Romeinse periode en vroegmiddeleeuwse periode worden aangetoond door de aanwezigheid van residueel vondstmateriaal uit de voorgaande periodes in de middeleeuwse akkerlaag. Het kan gaan om verploegde aardewerkfragmenten of silexartefacten. Hoewel het niet om grondsporen gaat wijst de aanwezigheid van deze artefacten wel op de exploitatie van deze zone in de periodes voorafgaand aan de 13de-eeuwse stadsontwikkeling. De aanwezigheid van twee pre-middeleeuwse greppels op de nabijgelegen site *Hopmarkt*, en een Romeinse greppel en kuil in de *Kattestraat* bewijzen dat grondsporen allerminst volledig uit te sluiten zijn.

De meerderheid van de archeologische sporen in de omgeving van het plangebied dateren tot de late middeleeuwen en postmiddeleeuwen. **Gelegen in de archeologische zone van de *Historische stadskern van Aalst*, is de trefkans op sporen en structuren uit de late middeleeuwen en post-middeleeuwen zeer hoog.** De verwachting is dat de aangetroffen sporen uit deze periode in lijn zullen liggen met het sporenbestand van andere sites in de nabije omgeving. Hierbij denken we voornamelijk aan de oude middeleeuwse akkerlagen, leemextractiekuilen, (verbrande) leemniveaus, brand- of houtskoollagen uit de 14de en 15de eeuw, ophogingspakketten, recentere tuinlagen, maar ook aan sporen van ambachtelijke activiteiten. Daarnaast is het waarschijnlijk dat er restanten van middeleeuws en post-middeleeuws bewoning en bijgebouwen zullen worden aangetroffen. Concreet kan het gaan om bakstenen muurwerk, water- en beerputten, kelders en mogelijk sporen van vakwerkbouw.

Ook moet rekening gehouden worden met de mogelijkheid op grote hoeveelheden vondstmateriaal.

- Opgravingsniveaus

Op basis van de reeds uitgevoerde archeologische onderzoeken in de directe omgeving van het plangebied kan een vrij goed beeld geschetst worden van de verwachte opgravingsniveaus. De sites uit de omgeving die als referentie zullen worden gebruikt zijn *Kattestraat-Heilige Geestkapel*; *Kattestraat 40-52*, *Peperstraat* en *Hopmarkt*.⁴³

		<i>Kattestraat - Heilige-Geestkapel</i>	<i>Kattestraat 40-52</i>	<i>Peperstraat</i>	<i>Hopmarkt</i>	<i>Kattestraat 16-16A</i>
	Straatniveau	12,55m TAW	12,00m TAW	12,2m TAW	13,0m TAW	13,53m TAW
Sporen	IJzertijd	x	x	x	10,1m TAW = onderkant (-2,90m)	x
	Romeins	x	11,21-10,52m TAW	x	x	x
	Pre-Middeleeuws	x	x	x	11,1m TAW (-1,90m)	x
	Cultuurlaag < 13e -14e E	11,05m TAW (-1,5m)	10,98-11,11m TAW	10,6m TAW	11,5m TAW (ca. -1,50m)	x

Figuur 30. Overzicht van enkele relevante opgravingsniveaus uit voorgaande opgravingen in de omgeving van het plangebied, uitgezet ten opzichte van het straatniveau.

Premiddeleeuwse sporen uit de ijzertijd en de Romeinse periode behoren logischerwijs stratigrafisch tot de diepst liggende sporen. Ze komen voor in de vorm van greppels en kuilen. Op de site *Kattestraat 40-52* de Romeinse sporen aangesneden op een niveau tussen 80cm en 1,5m onder het straatniveau. Op de site *Hopmarkt* werden de pre-middeleeuwse greppels aangesneden op een diepte van -1,90m onder het straatniveau. De onderkant van een ijzertijd kuil, die doorsneden werd door een leemwinningskuil, zelfs op een diepte van bijna 3m onder straatniveau.

De cultuurlaag of akkerlaag, waarvan de laatste gebruiksfase doorgaans in de 13de of vroege 14de eeuw wordt gesitueerd is op alle referentiesites aangetroffen. Ze bevindt zich op een diepte tussen 10,6m en 11,5m TAW.

Sporen die stratigrafisch boven of doorheen deze laag gaan, leiden het einde in van het agrarisch gebruik van deze zone. De eerste aanzet wordt gegeven door leemextractiekuilen (vb. *Hopmarkt* – 13de eeuw) op basis waarvan de aanwezigheid gebouwen in vakwerkbouw in de omgeving wordt verondersteld. Deze extractiekuilen kunnen zowel binnen de woonzone als het achtererf voorkomen.⁴⁴

Voorgaand onderzoek heeft uitgewezen dat de ontwikkeling van de bewoning in hoofdzakelijk baksteen op gang komt in de loop van de 14de eeuw.

Vermoedelijk kan vanaf deze periode ook een onderscheid gemaakt worden tussen de woonzone, die zich het dichtst tegen de straatkant bevindt en het achtererf. Het muurwerk, de kelders, brandlagen, leemvloeren en andere sporen die gerelateerd kunnen worden aan de woonzone zullen zich vermoedelijk dicht tegen de straatkant bevinden. De veronderstelde lagere verstoringsgraad op het achtererf zal dus mogelijk voor een betere conservatie van oudere archeologische sporen zorgen. In deze zone kunnen echter ook beer- en waterputten voorkomen. Daarnaast dient ook rekening gehouden te worden met de ligging binnen een ambachtelijke zone, die zich zowel binnen de woonzone als op het achtererf kan manifesteren.

⁴³ PIETERS ET AL., 1993; LAISNEZ ET AL., 2013; BRACKE ET AL., 2014; DE GROOTE ET AL., 2018

⁴⁴ DE GROOTE ET AL., 2018, p. 60

2.4 Beantwoorden van de onderzoeksvragen

Ondergrond en landschapsgeschiedenis:

- VII. Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
 - Welke geomorfologische processen zijn bekend?

Het Quartair dek in deze omgeving bestaat uit fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen 116.000-11.700 jaar geleden). Hierboven bevinden zich siltige afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holoceen. Ook kunnen hellingsafzettingen uit het Quartair voorkomen. In het zuidoostelijk deel van het plangebied kunnen bovenaan de bodemsequentie nog fluviatiele (inclusief organo-chemische en perimariene) afzettingen voorkomen uit het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.

De omgeving van Aalst wordt gekenmerkt door een lemige bodem. Op deze bodem kan sediment aanwezig zijn die door erosie is opgebracht. Gezien het een verstedelijken context betreft is de kans groot dat er geen resten van bodemvorming zijn bewaard. Al kan deze alsnog op grote diepte aanwezig zijn. Dit kan op basis van de bureaustudie niet worden vastgesteld.

Het projectgebied staat gekarteerd als 'OB' dus als antropogene bodem gekarteerd. Het plangebied ligt echter zeer dicht bij de Grote markt, waar zich het hoogste punt van de uitloper van een leemrug bevindt waarop zich de historische stadskern van Aalst heeft ontwikkeld.⁴⁵ Naar analogie met wel gekarteerde zones langsheen deze uitloper van de leemrug mogen we waarschijnlijk droge tot matig droge, goed gedraineerde leembodems verwachten.

- VIII. Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?

Deze vraagstelling kan op basis van de huidige gegevens nog niet beantwoord worden.

Gezien er kans is op colluvium kunnen sporen onder, in of boven het colluvium zijn bewaard. Overigens betreft het een stedelijke context, waarbij de stratigrafie van aardkundige eenheden vaak minder van belang is.

Archeologische resten:

- IX. Zijn er reeds gekende archeologische gegevens binnen en in de omgeving van het plangebied?
- Wat is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
 - Wat is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?

Binnen het plangebied werden nog geen archeologische relictten aangetroffen. In de directe omgeving werden verschillende archeologische sites opgegraven waarbij residuele artefacten uit de steentijden werden aangetroffen. Op basis van het vondstmateriaal kan ook het landgebruik en de bewerking in deze zone vanaf het neolithicum tot de 13de eeuw bewezen worden. Grondsporen van voor de middeleeuwse stadsontwikkeling binnen de tweede stadsomwalling zijn schaars, maar ze komen wel voor. Zo zijn twee pre-middeleeuwse greppels gekend van op de site Aalst Hopmarkt en een Vroeg-

⁴⁵ DE GROOTE, 2013b

Romeinse kuil en greppel in de Kattestraat. Op de andere sites in de nabije omgeving zijn onder meer oude middeleeuwse akkerlagen, leemextractiekuilen, (verbrande) leemniveaus, brand- of houtskoollagen uit de 14de en 15de eeuw, ophogingspakketten, recentere tuinlagen en sporen van ambachtelijke activiteiten aangetroffen. Daarnaast komt ook middeleeuwse en post-middeleeuwse bewoning voor met bakstenen muurwerk, water- en beerputten, kelders.

Het vondstmateriaal dat dateert van voor de 13de eeuw bevindt zich vaak in de middeleeuwse ploeglaag en dus niet in een primaire context. De schaarste van grondsporen uit het neolithicum, metaaltijden en Romeinse periode kan deels verklaard worden door de versturende werking op deze sporen van de landbouwactiviteiten tot aan de laat-middeleeuwse fase en vervolgens in het bijzonder de impact van de stadsontwikkeling zelf vanaf de late-middeleeuwen. Het gaat echter ook om sites met een landelijk karakter en dus een lagere sporendensiteit in vergelijking met een stedelijke context. Voor de vroege- en volle middeleeuwen weten we ook dat het zwaartepunt van de bewoning zich binnen de eerste stadsomwalling bevindt. Het plangebied ligt dus binnen een zone die in de vroege- en volle middeleeuwen als akkerland werd geëxploiteerd en dus ook een lagere sporendensiteit heeft gegenereerd. Indien ze worden aangetroffen zijn de pre-middeleeuwse sporen wel duidelijk zichtbaar in het vlak.

Voor de laat-middeleeuwse periode zijn de sporen goed zichtbaar en geconserveerd. Verstoring door recentere bouwontwikkelingen binnen het perceel zijn echter wel mogelijk.

- X. Hoe kunnen ongekende archeologische resten zich manifesteren (sporen, vondstenconcentraties, ...) en op welke diepte kunnen deze worden aangetroffen?
- Wat is de gespecificeerde verwachting (alsmede de verwachte conservering en gaafheid) ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied?
 - Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?

*Hoe de archeologische resten zich kunnen manifesteren binnen het plangebied werd reeds besproken in onderdeel IX. De archeologische verwachting voor artefactensites uit de steentijden in situ is **laag**. Regelmatig worden op opgravingen in de nabije omgeving echter silex of natuurstenen artefacten aangetroffen in secundaire contexten. Het kan gaan om materiaal uit het finaal-paleolithicum, mesolithicum en neolithicum of al uit de metaaltijden.*

*De verwachtingsgraad voor sporen van exploitatie van de kouterrug vanaf het neolithicum binnen het plangebied wordt als **hoog** ingeschat. Naar alle waarschijnlijkheid zal dit zich manifesteren in de vorm van vondstconcentraties in jongere middeleeuwse ploeglagen. De verwachtingsgraad voor pre-middeleeuwse grondsporen is eerder **laag**. Ze worden echter wel in bijna alle opgravingen in de nabije omgeving in zeer beperkte hoeveelheden aangetroffen en kunnen dus niet worden uitgesloten. Meestal gaat het om kuilen of greppels.*

Op basis van de ligging van het plangebied binnen de archeologische zone van de historische stadskern van Aalst, alsook het archeologisch onderzoek dat in de nabije omgeving reeds werd uitgevoerd, wordt de archeologische verwachting voor sporen die te maken hebben met de stadsontwikkeling en het gebruik als ambachtelijke zone vanaf de late middeleeuwen als zeer hoog ingeschat.

Impact van geplande bodemingrepen:

- XI. Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- XII. Op welke manier kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

Er wordt de realisatie gepland van een bouwvolume met twee winkelruimtes op het gelijkvloers en appartementen op de overige verdiepingen.

De twee huidige gebouwen zullen worden afgebroken. In de plaats zal een nieuwbouw worden opgericht. Voor deze nieuwbouw wordt een paalfundering voorzien in een dicht grid met een verstoringsdiepte van meer dan -3m onder het maaiveld.

De bestaande funderingen zullen worden uitgebroken. Daarnaast zullen nutleidingen en rioleringswerken voor een bijkomende verstoring zorgen.

De huidige onderkeldering van beide percelen die zich in het noorden aan de straatkant situeert, wordt wel behouden en zal worden opgevuld. In deze zone worden dus geen bodemverstoringen voorzien.

Drie water- of infiltratieputten van ca. 1,73m diep met een capaciteit van 10.000 en 7500 liter worden in het zuidelijk deel van het plangebied aangelegd.

*Voor het nieuwe gebouwencomplex dat zich over de gehele oppervlakte van beide percelen uitstrekt wordt, met uitzondering van de onderkelderde zone in het noorden, uitgegaan van een **totaalverstoring** van het terrein.*

Omwille van verschillende redenen wordt een vervolgonderzoek door middel van ingreep in de bodem overgeslaan en een vlakdekkende opgraving aanbevolen.

De motivatie achter deze weloverwogen keuze is de volgende:

- *De site, gesitueerd in de Kattestraat in Aalst, bevindt zich in de archeologische zone van de Historische stadskern van Aalst (ID140017).*
- *Het **nut** van een archeologische opgraving kan geïllustreerd worden aan de hand van eerdere archeologisch onderzoeken in de onmiddellijke nabijheid van het plangebied, die telkens significante resultaten opleverden. Hierbij kan onder andere verwezen worden naar de sites Kattestraat-Heilige Geestkapel, Kattestraat 40-52, Kattestraat 17, Peperstraat en Hopmarkt.⁴⁶ (Voor een gedetailleerde archeologische verwachting wordt verwezen naar het Verslag van Resultaten).*
- *Het is onze overtuiging dat het reeds uitgevoerde archeologisch onderzoek een beter beeld schetst van de archeologische verwachting binnen het plangebied, dan een vooronderzoek met ingreep in de bodem waarbij slechts een zeer beperkt oppervlak kan onderzocht worden en waarbij reeds een deel van het bodemarchief **beschadigd** zal worden.*
- *De nieuwbouw strekt zich uit over het hele oppervlak van het plangebied. Op basis van de geplande werken kan worden uitgegaan van een **totaalverstoring** van het terrein tot diep in het archeologisch bodemarchief.*

⁴⁶ PIETERS ET AL., 1993; DE MAEYER, 2006; LAISNEZ ET AL., 2013; BRACKE ET AL., 2014; DE GROOTE ET AL., 2018

- *Gezien de maatschappelijke context, waarbij het gaat om particulieren, wordt gekeken naar manieren om zowel het tijdsverlies als de kostprijs te beperken. Gezien de **zeer hoge archeologische verwachting** en onze overtuiging dat we na een vooronderzoek met ingreep in de bodem alsnog **genoodzaakt** zullen zijn om over te gaan tot een opgraving, is het overslaan van het vooronderzoek **gerechtvaardigd**. Zowel financieel als in tijd worden op deze manier middelen uitgespaard.*

2.5 Assessment

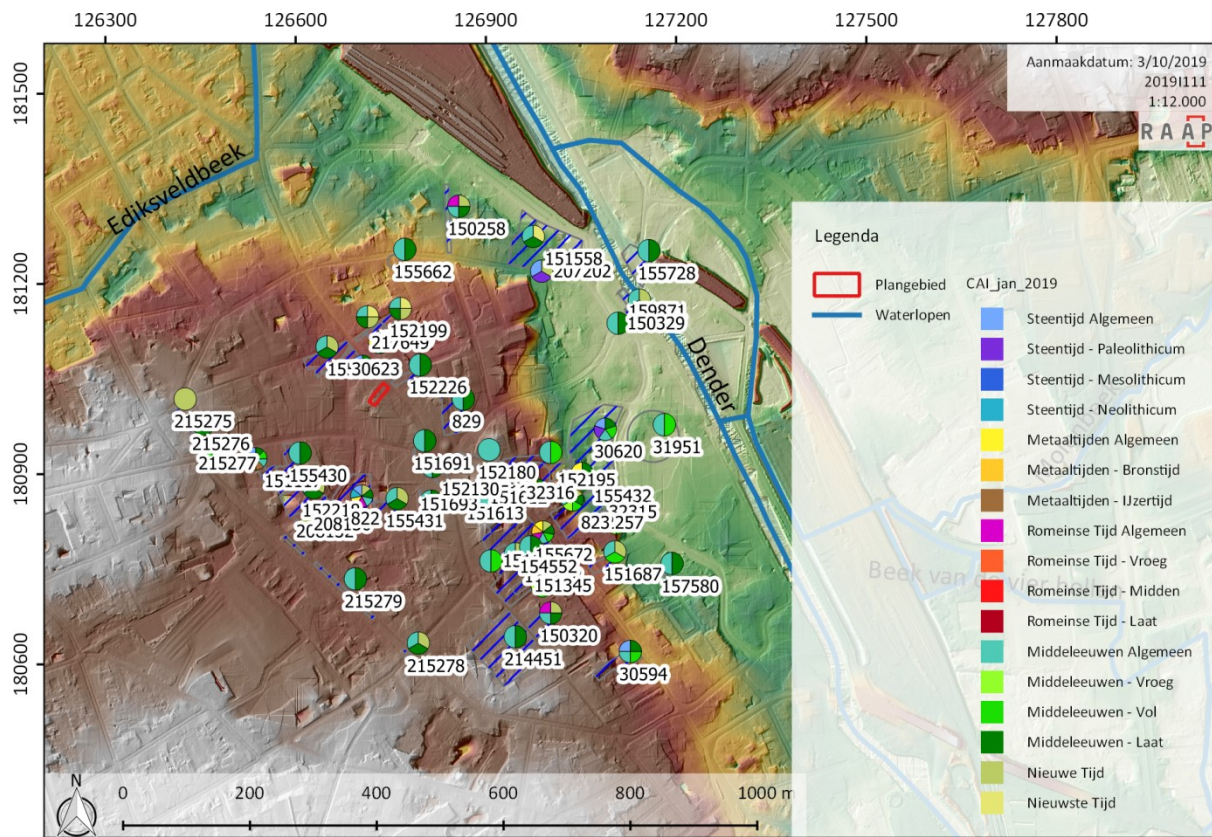
Naar aanleiding van de bouw van een appartementencomplex met winkelruimte heeft RAAP België een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd.

Aalst is gelegen in de Dendervallei, een zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei op de overgang tussen leem- en de zandleemstreek. Het plangebied ligt zeer dicht bij de Grote Markt, waar zich het hoogste punt van de uitloper van een leemrug bevindt waarop zich de historische stadskern van Aalst heeft ontwikkeld. Het gaat om droge tot matig droge, goed gedraineerde leembodems.

Het plangebied in de *Kattestraat* ligt in de zone binnen de tweede, 13de-eeuwse, stadsomwalling. Vanaf het neolithicum tot in deze 13de eeuw blijft het plangebied zijn landelijke karakter behouden om vervolgens in de loop van de 13de eeuw opgenomen te worden in een stadsdeel dat zich doorheen de late middeleeuwen ontwikkelt tot een dens bewoonde zone met aaneengesloten gebouwen en een ambachtelijke karakter.

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het plangebied met betrekking tot de laatmiddeleeuwse stadsontwikkeling van Aalst een **zeer hoog** archeologisch potentieel heeft. Voor artefactensites uit de steentijd wordt uitgegaan van een **lage** archeologische verwachting, met echter mogelijk wel wat vondstmateriaal in secundaire contexten. Op basis van de sites in de directe omgeving en het lange gebruik als akkerland is de verwachting voor grondsporen uit de premiddeleeuwse periodes eerder **laag**. Mede ook door de destructieve impact van de stadsontwikkeling vanaf de 13de eeuw. Zoals de sites in de omgeving van het plangebied tonen, kunnen ze echter niet volledig worden uitgesloten. De archeologische verwachting voor verploegd vondstmateriaal vanaf het neolithicum in bijvoorbeeld middeleeuwse akkerlagen is dan weer **hoog**.

Archeologische data uit een eventuele opgraving zal bijdragen tot een beter inzicht in het landgebruik in de periodes voorafgaand aan de middeleeuwse stadsuitbreiding alsook de bewoningsevolutie en eventuele ambachtelijke activiteiten tijdens de laatmiddeleeuwse en post-middeleeuwse periodes. Verder onderzoek is noodzakelijk.

Figuur 31. Synthesekaart. Projectie van het plangebied op het digitaal hoogtemodel met aanduiding van de CAI gegevens en de waterlopen (bron: AGIV, 2015c; ONROEREND ERFGOED, 2018b; VMM, 2018)

3 Bibliografie

BRACKE, M. & VAN HOVE, S. (2014) *Archeologische opgraving Aalst Peperstraat (prov. Oost-Vlaanderen)*. Basisrapport 2014/25. Ingelmunster.

DE GROOTE, K. (2010) "The contribution of archaeological sources to the research in the formation of towns. The example of Aalst, a border town in the country of Flanders", in *Exchanging Medieval Material Culture. Studies on archaeology and history presented to Frans Verhaeghe*. VIOE, pp. 249–266.

DE GROOTE, K. (2013a) "De stadswording van Aalst. Of hoe een Merovingische nederzetting uitgroeide tot een laatmiddeleeuwse stad", *Monumenten, Landschappen en Archeologie*, 32(1), pp. 4–32.

DE GROOTE, K. (2013b) *Historische stadskern van Aalst*. Archeologisch geheel. ID: 140017. Aalst: Onroerend Erfgoed. Beschikbaar op: <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140017>.

DE GROOTE, K., MOENS, J., BEECKMANS, L., BOUDIN, M., COOREMANS, B., DE BUYSER, F., DEFORCE, K., DE MULDER, G., ERVYNCK, A., LENTACKER, A., VAN NEER, W. & VERNAEVE, W. (2018) *Archeologie en geschiedenis van een middeleeuwse woonwijk onder de Hopmarkt te Aalst*. Brussel: Agentschap Onroerend Erfgoed (Relicta Monografiën, 16).

DE GROOTE, K., MOENS, J. & ERVYNCK, A. (2004) *Vlekken & Kruimels. Een archeologische en culinaire verkenning van een Vlaamse stad*. Aalst.

DE MAEYER, W. (2006) "Werfcontrole in de Kattestraat 17 te Aalst (O.-VI.)", *Archaeologia Mediaevalis*. (Archaeologia Mediaevalis), 29, pp. 55–56.

DE MAEYER, W., VAN CAUWENBERGH, S., VANDENDRIESCHE, H. & CHERRETTÉ, B. (2015) *Aalst Siesegemkouter 1. Archeologisch vooronderzoek*. Archeologierapport. Archeologisch vooronderzoek. Proefsleuvenonderzoek 47. Aalst: SOLVA.

GYSELING, M. (1960) *Bouwstoffen en studiën voor de geschiedenis en lexicografie van het Nederlands VI 1, Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*.

LAISNEZ, K. & VANHOLME, N. (2013) *Archeologische opgraving. Aalst Kattestraat (Prov. Oost-Vlaanderen)*. Basisrapport 2013/39. Ingelmunster: Monument Vandekerckhove NV.

PIETERS, M., COOREMANS, B., ERVYNCK, A. & VAN NEER, W. (1993) "Van akkerland tot Heilige Geestkapel. Een kijk op de evolutie van de bewoningsgeschiedenis in de Kattestraat te Aalst (prov. Oost-Vlaanderen)", *Archeologie in Vlaanderen*, III.

VANMOERKERKE, J. (1983) "Epipaleolithicum onder het Onze-Lieve-Vrouw-Hospitaal te Aalst", *Archaeologia Belgica*. (Conspectus MCMLXXXII), 253, pp. 14–16.

VERBRUGGE, A., SERGANT, J., VANDENDRIESCHE, H., BOUDIN, M., CHERRETTÉ, B. & CROMBÉ, P. (2018) "Aalst-Siesegemkouter (Oost-Vlaanderen, BE): vondsten uit het mesolithicum en nederzettingssporen uit het finaal-neolithicum", *Notae Praehistoricae*, 38.

VERMEIRE S. ADAMS R., D. M. G. (2000) *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, Kaartblad 22: Gent. Vlaamse Overheid, Dienst Natuurlijke Rijkdommen.*

VMM (2018) "Vlaamse Milieumaatschappij: Vlaamse Hydrografische Atlas - Waterlopen". AGIV. Beschikbaar op: <http://www.geopunt.be>.

VAN DEVENTER, J. (1550) "Planos de ciudades de los Países Bajos. Aelst." BIBLIOTECA DIGITAL HISPÁNICA. Beschikbaar op: <http://bdh-rd.bne.es/viewer.vm?id=0000015403>.

OPENSTREETMAP, O. (2020) "OpenStreetMap". Beschikbaar op: <https://www.openstreetmap.org/copyright>.

KBR (2019) *Onderzoeksproject naar de Atlas van Jacob van Deventer, Onderzoeksproject naar de Atlas van Jacob van Deventer*. Beschikbaar op: <https://www.kbr.be/nl/projecten/onderzoeksproject-naar-de-atlas-van-jacob-van-deventer/>.

KBR & AGIV (2018) "Koninklijke Bibliotheek van België & Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Vandermaelen kaart, Cartes topographiques de la Belgique, 1846-1854." Beschikbaar op: <http://www.geopunt.be>.

KBR & AGIV (2010) "Koninklijke Bibliotheek van België & Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Ferraris kaart - Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik, 1771-1778." agentschap Informatie Vlaanderen. Beschikbaar op: <http://www.geopunt.be>.

ICS (2017) *International Commission on Stratigraphy: Chart/Time Scale*. Beschikbaar op: <http://www.stratigraphy.org/index.php/ics-chart-timescale>.

GEOPUNT (2018) *Geopunt Vlaanderen*. Beschikbaar op: <http://www.geopunt.be>.

DOV (2019) "DOV|quartair|1/50.000". Beschikbaar op: <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/3quartair50000.html#inleiding>.

DOV (2002) "Databank Ondergrond Vlaanderen: Tertiair geologische kaart (1/50.000)". Databank Ondergrond Vlaanderen. Beschikbaar op: <http://dov.vlaanderen.be>.

DOV (2018a) "Databank Ondergrond Vlaanderen: Potentiële bodemerosiekaart per perceel (2017)." Databank Ondergrond Vlaanderen. Beschikbaar op: <http://dov.vlaanderen.be>.

DOV (2018b) "Databank Ondergrond Vlaanderen: Bodemkaart: bodemtypes, substraten, fasen en varianten van het moedermateriaal en de profielontwikkeling." Beschikbaar op: <https://dov.vlaanderen.be>.

DOV (2018c) *Databank Ondergrond Vlaanderen*. Beschikbaar op: <http://dov.vlaanderen.be>.

NGI (2018) *Cartesius*. Beschikbaar op: <https://www.cartesius.be/CartesiusPortal/#>.

SANDERUS, A. (1641) "Alostum Vulgo Aalst". Amsterdam (Flandria Illustrata). Beschikbaar op: <https://www.sanderusmaps.com/en/our-catalogue/detail/168079/%20old-antique-plan-of-aalst-by-a-sanderus/>.

BRAUN & HOGENBERG (1588) "Alostum, Urbs Flandriae Imperatoriae Firmissima". Aalst. Beschikbaar op: <https://www.sanderusmaps.com/en/our-catalogue/detail/163177&e=antique-map-of-aalst-by-braun--hogenberg/>.

AGIV (2017) "Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2016, Vlaanderen". agentschap Informatie Vlaanderen. Beschikbaar op: <http://www.geopunt.be>.

AGIV (2015a) "Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2008-2011, Vlaanderen". agentschap Informatie Vlaanderen. Beschikbaar op: <http://www.geopunt.be>.

AGIV (2015b) "Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2000-2003, Vlaanderen". agentschap Informatie Vlaanderen. Beschikbaar op: <http://www.geopunt.be>.

AGIV (2018) "Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1979-1990, Vlaanderen." Beschikbaar op: <http://www.geopunt.be>.

AGIV (2019) "Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootschalig Referentiebestand (GRB)". Beschikbaar op: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/7c823055-7bbf-4d62-b55e-f85c30d53162>.

AGIV (2015c) "Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 m." agentschap Informatie Vlaanderen. Beschikbaar op: <https://download.agiv.be>.

AGIV (2016) "Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Bodembedekkingskaart (BBK), 1m resolutie, opname 2012." agentschap Informatie Vlaanderen. Beschikbaar op: <http://www.geopunt.be>.

AGIV & PROVINCIE OOST-VLAANDEREN (2014) "Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca. 1840) Provincie Oost-Vlaanderen". Provincie Oost-Vlaanderen. Beschikbaar op: <http://www.geopunt.be>.

ONROEREND ERFGOED (2018a) *Agentschap Onroerend Erfgoed: Inventaris Onroerend Erfgoed*. Beschikbaar op: <https://inventaris.onroenderfgoed.be>.

ONROEREND ERFGOED (2018b) *Agentschap Onroerend Erfgoed: Centraal Archeologische Inventaris*. Beschikbaar op: <http://cai.onroenderfgoed.be>.

4 Bijlages

Bijlages bureauonderzoek 2019I111

Bijlage 1: afbakening van het plangebied plan (shp-bestand)

Bijlage 2: plannen van de bouwheer (pdf-bestand)

Bijlage 3: Geologisch en archeologisch kader

CHRONOLOGISCH KADER

HOLOCEN	POSTGLACIAAL	SUBATLANTICUM	METALTIJDEN		Tweede Wereldoorlog Eerste Wereldoorlog Nieuwste tijd Nieuwe tijd Late Middeleeuwen Volle Middeleeuwen Vroege Middeleeuwen Karolingische periode Merovingische periode Frankische periode 284-402 69-284 57 v.C. - 69 475/450 - 57 v.C. 800 - 475/450 v.C. 1050 - 800 v.C. 1800/1750 - 1050 v.C. 2100/2000 - 1800/1750 v.C. 2850 - 2100/2000 v.C. 4200 - 2850 v.C. 5300 - 4200 v.C. 7800 - 5300 v.C. 8500 - 7800 v.C. 9500 - 8500 v.C.	1940 - 1945 1914 - 1918 19e E - 20e E 16e E - 18e E 13e E - 15e E 10e E - 12e E 2e helft 8e E - 9e E 6e E - 1e helft 8e E 5e E - 6e E
			Post- Middeleeuwen			
Middeleeuwen						
Romeinse tijd						
IJzertijd						
Bronstijd						
Neolithicum						
Mesolithicum						
Paleolithicum						
35 000 - 9500 v.C.						
PLEISTOCEN	WEICHSELIJEN	LAAT GLACIAAL	Paleolithicum		Midden- Paleolithicum 300 000 - 35 000 v.C.	
			Midden- Paleolithicum			
			Midden- Paleolithicum			
			Midden- Paleolithicum			
			Midden- Paleolithicum			
		PLENIGLACIAAL	Midden- Paleolithicum			
			Midden- Paleolithicum			
			Midden- Paleolithicum			
			Midden- Paleolithicum			
			Midden- Paleolithicum			
	VROEG GLACIAAL	Midden- Paleolithicum				
		Midden- Paleolithicum				
		Midden- Paleolithicum				
		Midden- Paleolithicum				
		Midden- Paleolithicum				
EEMIEN		SAALIEN				

Bijlage 4: lijst van opgenomen figuren bureauonderzoek

Figuur 1. Topografische kaart met projectie van het plangebied (bron: OPENSTREETMAP, 2019)	7
Figuur 2. Projectie van het plangebied op het kadasterplan mét aanduiding van de perceelsnummers (bron: AGIV, 2019)	7
Figuur 3. Topografische kaart met projectie van het plangebied (bron: OPENSTREETMAP, 2019)	8
Figuur 4. Recente luchtfoto met daarop het plangebied geprojecteerd (bron: AGIV, 2018).	9
Figuur 5. Bodembedekkingskaart uit 2012 met daarop het projectgebied geprojecteerd (bron: AGIV, 2016) ..	10
figuur 6. Beslissingsboom, criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, deel 1. (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed)	11
Figuur 7. Huidige onderkelderde zone binnen het plangebied	12
Figuur 8. Voorontwerp appartementsgebouw met winkelruimte, gelijkvloers (bron: opdrachtgever).	13
Figuur 9. Voorontwerp appartementsgebouw met winkelruimte, funderingen (bron: opdrachtgever).	14
Figuur 10. Ontwerp appartementsgebouw met winkelruimte (coupe) (bron: opdrachtgever).	15
Figuur 11. Quartair geologische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: AGIV, 2019; DOV, 2019) ..	23
Figuur 12. Bodemkaart met projectie van het plangebied en aanduiding van de waterlopen (bron: DOV, 2018b; VMM, 2018; AGIV, 2019)	24
Figuur 13. Digitaal Terreinmodel Vlaanderen met aanduiding van het plangebied (bron: AGIV, 2015c)	25
Figuur 14. Digitaal Terreinmodel Vlaanderen (detail) met projectie van het plangebied en aanduiding van de hoogteprofielen (bron: AGIV, 2015c, 2019)	26
Figuur 15. Doorsneden van de uitgezette hoogteprofielen op het plangebied (bron: GEOPUNT, 2018)	26
Figuur 16. Projectie van het plangebied op de kaart met het potentieel op bodemerosie (2019) (bron: DOV, 2018a)	27
Figuur 17. Projectie van het plangebied (rood) op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen en indicatie van de nabij gelegen items uit de Centraal Archeologische Inventaris (bron: AGIV, 2015c, 2019; ONROEREND ERFGOED, 2018b)	28
Figuur 18. Detailversie van de CAI-items in de omgeving van het plangebied, geprojecteerd op de kadastrale kaart. De eerste stadsomwalling is in het geel gemarkeerd, de tweede omwalling in het groen. De handelsweg van Brugge naar Keulen in het bruin. De opgraving door Monument op de site Aalst-Kattestraat 40-52 uit 2012-2013 die nog niet in de CAI werd opgenomen, staat weergegeven door middel van een rode ster (bron: ONROEREND ERFGOED, 2018b; AGIV, 2019; LAISNEZ ET AL., 2013)	32
Figuur 19. Algemeen situeringsplan van de stad Aalst, gebaseerd op de Deventerkaart (16de eeuw). 1: castrale motte; 2: Zelfhof; 3: eerste stadswal (2de helft 11de eeuw); 4: opvulling winterbedding van de Dender; 5: tweede stadswal (vroeg 13de eeuw); 6: nieuw marktplaats 'Grote Markt'. De locatie van het plangebied is aangegeven met een rode ster (bron: DE GROOTE, 2010)	35
Figuur 20. Gegeorefereerd stadsplan van Aalst van Jacob Van Deventer, opgetekend rond 1565. Het projectgebied is weergegeven met een rode polygoon (bron: VAN DEVENTER, 1550-1570)	37
Figuur 21. Stadskaart door Braun & Hogenberg met de vermoedelijke ligging van het plangebied aangeduid met een rode polygoon (bron: BRAUN ET AL., 1588).	38
Figuur 22. Stadskaart Sanderus met de vermoedelijke ligging van het plangebied aangeduid met een rode polygoon (bron: SANDERUS, 1641)	39
Figuur 23. Kaart van Ferraris (1771-1777) met oorspronkelijke (rood) en gecorrigeerde (blauw) projectie van het projectgebied (bron: KBR ET AL., 2010; GEOPUNT, 2018).	40
Figuur 24. Atlas der Buurtwegen (1841) met projectie van het plangebied (bron: AGIV ET AL., 2014, GEOPUNT, 2018)	41
Figuur 25. Kaart van Vandermaelen (1846-1854) met projectie van het plangebied (bron: KBR ET AL., 2018, GEOPUNT, 2018)	42
Figuur 26. Luchtfoto (2000-2003) met projectie van het plangebied (bron: AGIV, 2015b, GEOPUNT, 2018)	43
Figuur 27. Luchtfoto (2008) met projectie van het plangebied (bron: AGIV, 2015a, GEOPUNT, 2018)	43

Figuur 28. Luchtfoto uit 2017 met projectie van het plangebied (bron: AGIV, 2017; GEOPUNT, 2018).....	44
Figuur 29. Terreinopnames van de twee kelders (boven) en de binnenkoer van het meest westelijk gelegen huis (onder)	45
Figuur 30. Overzicht van enkele relevante opgravingsniveaus uit voorgaande opgravingen in de omgeving van het plangebied, uitgezet ten opzichte van het straatniveau.....	47
Figuur 31. Synthesekaart. Projectie van het plangebied op het digitaal hoogtemodel met aanduiding van de CAI gegevens en de waterlopen (bron: AGIV, 2015c; ONROEREND ERFGOED, 2018b; VMM, 2018).....	53